

Kwartalnik Polskiego Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego „ODRODZENIE”

POLONUS

Nr 80 / 2025

W KIRGISTANIE

1025
—
2025

str. 7

TYSIĄC LAT KRÓLEWSKIEJ POLSKI

**NOWY PAPIEŻ
NA TRONIE PIOTROWYM**

str. 4

**EUGENIUSZ KWIATKOWSKI –
TWÓRCA GDYNI, TWÓRCA POLSKI**

str. 10

**NIEBIESKIE IGRZYSKA –
ONE NAS POŁĄCZYŁY!**

str. 26

str. 24

WIOSNA W KIRGISKIEJ POLONII

PIERWSZE ŚWIATOWE SPOTKANIE MŁODEJ POLONII POLONIA_CAMP 2025

*Ponad 1000 osób z 46 krajów i 6 kontynentów uczestniczy w święcie młodej Polonii.
Przez 4 dni kampus SGGW na warszawskim Ursynowie będzie miejscem licznych debat, warsztatów,
spotkań, aktywności sportowych, żywego przeżywania polskości, a także budowania relacji.*

**Polonia
— Camp
2025**

Data wydarzenia: 17-20 lipca 2025

Miejsce wydarzenia: Kampus SGGW Warszawa

OTWARTE SERCE

Открытое сердце

Nowy papież na Tronie Piotrowym
Новый Папа Римский на Престоле Св. Петра. . . 5

ROK 2025 –

ROKIEM MILENIUM KORONACJI

2025 – Год тысячелетия коронации

Tysiąc lat królewskiej Polski
Тысяча лет королевской Польши. 7

WYBITNI I ZASŁUŻENI

Достойные и знаменитые

Eugeniusz Kwiatkowski –
twórca Gdyni, twórca Polski
Евгений Квятковский –
строитель Гдыни, строитель Польши 11

MIEJSCA Z DUSZĄ I HISTORIĄ

Места с душой и историей

Spała – miejsce wypoczynku
carów, prezydentów i... zwykłych ludzi
Спала: место отдыха царей,
президентов и... простых людей 13

PRODUKTY

TRADYCYJNE I REGIONALNE

Традиционные и региональные продукты

Oscypek – ser z duszą gór
Осцыпек – сыр с душой гор. 15

ПОЛЬША ЖӨНҮНДӨ КЫРГЫЗЧА

Ольга Бознанская –
бейпилдиктин сүрөтчүсү. 18

LOSY POLAKÓW W KIRGISTANIE

Судьбы поляков в Кыргызстане

Fiodor Orłowski – żołnierz dwóch ojczyzn
Федор Орловский – солдат двух отечеств . . 21

ETNOMOZAIKA KIRGISTANU

Этномозаика Кыргызстана

Nowy impuls do współpracy
Новый импульс для сотрудничества. 23

ŻYCIE POLONIJE W KIRGISTANIE

Жизнь Полонии в Кыргызстане

Wiosna w kirgiskiej Polonii
Весна в кыргызской Полонии. 25

Bon świąteczny dla pani Bachiany

Подарочный бонус для пани Бахианы 25

Niebieskie Igrzyska – one nas połączyły!

Синяя олимпиада – мы вместе! 26

OKŁADKA I

Rok 2025 – Rokiem Milenium
Koronacji Dwóch Pierwszych
Królów Polski.

OBŁOŻKA I

2025 – Год тысячелетия
коронации двух первых
польских королей.

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Fundacja
POMOC POLAKOM
NA WSCHODZIE
im. Jana Olszewskiego

Projekt finansowany ze środków
Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach
konkursu pn. Polonia i Polacy za granicą 2023
ogłoszonego przez
Kancelarię Prezesa Rady Ministrów

*Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów
i nie może być utożsamiana z oficjalnym
stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych
oraz Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie
im. Jana Olszewskiego.*

Kwartalnik

„POLONUS W KIRGISTANIE”

Kwartalnik został zarejestrowany
w Ministerstwie Sprawiedliwości KR
Świadectwo rejestracji
nr 950 z dn. 05.03.2004 r.

Wydawca:

PSKO „Odrodzenie”

Redaktor naczelny:

Zenona Ślęzak-Biegaliżew

Adres redakcji:

Kirgistan, 720000, Biszkek,

ul. Puszkina 78, pok. 242

E-mail: pskoodrodzenie@wp.pl

www.facebook.com/polonia.kg

Drukowano w wydawnictwie
TRIADA PRINT Sp. z o. o.
Tel.: (+996-312) 690 393, 690 394

Kwartalnik rozpowszechniany
jest bezpłatnie.

W pracy nad numerem częściowo
korzystano z materiałów
dostępnych w Internecie.

Przedruki materiałów
z kwartalnika tylko za pisemną
zgoda redakcji.

Kwartalnik redagowali społecznie:

Z. Ślęzak-Biegaliżew, T. Weselowa,
B. Kasińska, E. Bosler-Gusewa,
I. Korybut-Daszkiewicz,
B. Biegaliżewa, Ż. Kyrgyzbajewa,
L. Akiłowa, O. Okulicz-Kazarina

Zdjęcia:

Z. Ślęzak-Biegaliżew, I. Strzałka,
Cz. Sultanowa, B. Biegaliżewa,
M. Czermaszewa

Журнал

«ПОЛОНУС В КЫРГЫЗСТАНЕ»

Журнал зарегистрирован
в Министерстве юстиции КР
Свидетельство о регистрации
№ 950 от 05.03.2004 г.

Учредитель:

ПКПО «Одродzenie»

Главный редактор:

Зенона Слензак-Бегалиева

Адрес редакции:

Кыргызстан, 720000, г. Бишкек,

ул. Пушкина, 78, к. 242

E-mail: pskoodrodzenie@wp.pl

www.facebook.com/polonia.kg

Отпечатано в типографии
ОсОО «TRIADA PRINT»
Тел.: (+996) 312 690-393, 690-394

Журнал распространяется бесплатно.
Частично использованы
материалы из интернета.
Перепечатка
материалов возможна только
с письменного разрешения редакции.
Журнал издается
на общественных началах.

В подготовке номера участвовали:

З. Слензак-Бегалиева, Т. Веселова,
Б. Касинская, Е. Бослер-Гусева,
И. Кобыт-Дашкевич,
Б. Бегалиева, Ж. Кыргызбаева,
Л. Акилова, О. Окулич-Казарина

Фото:

З. Слензак-Бегалиева, И. Стшалка,
Ч. Султанова, Б. Бегалиева,
М. Чермашева

NOWY PAPIEŻ NA TRONIE PIOTROWYM

Po śmierci papieża Franciszka Kościół katolicki wkroczył w nowy rozdział swojej historii. Następcą św. Piotra został wybrany kardynał Robert Francis Prevost – pierwszy w dziejach amerykański papież oraz pierwszy augustianin zasiadający na Tronie Piotrowym. Jako nowy biskup Rzymu przyjął imię Leon XIV, podkreślając ciągłość tradycji, ale i otwartość na współczesne wyzwania.

POŻEGNANIE Z PAPIEŻEM FRANCISZKIEM

21 kwietnia 2025 roku w Watykanie, w wieku 88 lat, zmarł papież Franciszek. Przez 12 lat przewodził Kościołowi z niezwykłą prostotą, odwagą i troską o wykluczonych. Był pierwszym papieżem pochodzącym z Ameryki Południowej oraz pierwszym jezuitą na Stolicy Piotrowej. Jego pontyfikat przypadł na czasy trudne i przełomowe – pandemię COVID-19, kryzysy migracyjne, konflikty zbrojne oraz gwałtowne zmiany klimatyczne. W każdej z tych sytuacji Franciszek starał się być głosem sumienia świata, przypominając o potrzebie miłosierdzia, pokoju i globalnej solidarności.

Msza pogrzebowa odbyła się 26 kwietnia na placu Świętego Piotra. Zgodnie z wolą zmarłego była skromna, bez tradycyjnego wystawienia ciała. Franciszek spoczął w Bazylice Matki Bożej Większej, którą darzył szczególnym kultem. Jego odejście wywołało ogromne poruszenie – dla milionów ludzi był nie tylko duchowym przywódcą, ale i moralnym autorytetem XXI wieku.

Pożegnanie z papieżem Franciszkiem, 26 kwietnia 2025 /
Прощание с Папой Римским Франциском, 26 апреля 2025

WYBÓR LEONA XIV

Zaledwie dwa tygodnie po śmierci papieża Franciszka rozpoczęło się konklawe. Już 8 maja 2025 roku o godzinie 18:07 nad Kaplicą Sykstyńską unióś się biały dym – znak, że Kościół ma nowego papieża. Kardynałowie zgromadzeni w Watykanie wybrali **kardynała Roberta Francisza Prevosta**, który stał się 267. biskupem Rzymu.

Uroczysta msza inaugurująca pontyfikat odbyła się 18 maja 2025 roku. Na placu Świętego Piotra w Watykanie zgromadziło się około 200 tysięcy wiernych, duchownych, a także przedstawiciele władz świeckich z niemal wszystkich kontynentów. W homilii inauguracyjnej papież Leon XIV podkreślił potrzebę budowania jedności w różnorodności oraz troski o osoby wykluczone i zapomniane. Jego papieskie motto brzmi: *W jednym Chrystusie jesteśmy jednością.*

Papież Leon XIV /
Папа Римский Лев XIV

KIM JEST PAPIEŻ LEON XIV?

Robert Francis Prevost urodził się w Chicago w 1955 roku w wielokulturowej rodzinie o korzeniach francuskich, włoskich i hiszpańskich. W młodości studiował matematykę i filozofię na Uniwersytecie Villanova, następnie teologię i prawo kanoniczne w Rzymie. W 1977 roku wstąpił do zakonu augustianów, a pięć lat później przyjął święcenia kapłańskie.

Dużą część swojego życia poświęcił pracy misyjnej w Peru. Tam przez ponad 15 lat nie tylko prowadził parafie i formował duchowieństwo, ale też działał na rzecz sprawiedliwości społecznej. Po powrocie do USA był przełożonym generalnym Zakonu Świętego Augustyna, a następnie biskupem. W 2023 roku papież Franciszek mianował go kardynałem i powierzył mu kierowanie Dykasterią ds. Biskupów – jedną z najważniejszych watykańskich instytucji, odpowiedzialną za nominacje biskupie na całym świecie.

PAPIEŻ DIALOGU I BLISKOŚCI

Leon XIV jest postrzegany jako człowiek dialogu – pogodny, skromny, otwarty i zaangażowany społecznie. Jego doświadczenia misyjne uczyniły go wrażliwym na potrzeby ubogich i wykluczonych. Jest znany z umiejętności budo-

НОВЫЙ ПАПА РИМСКИЙ НА ПРЕСТОЛЕ СВ. ПЕТРА

После смерти Папы Римского Франциска Католическая Церковь вступила в новый этап своей истории. Его преемником стал кардинал Роберт Фрэнсис Прево́ст – первый в истории американский Папа Римский и первый августинец, который занял престол Святого Петра. В качестве нового епископа Рима он принял имя Лев XIV, подчеркивая верность традициям и готовность к современным вызовам.

ПРОЩАНИЕ С ПАПОЙ РИМСКИМ ФРАНЦИСКОМ

21 апреля 2025 года в Ватикане в возрасте 88 лет скончался Папа Римский Франциск. На протяжении 12 лет он возглавлял Католическую Церковь с удивительной простотой, отвагой и заботой о людях, оказавшихся на обочине общества. Он был первым Папой Римским родом из Южной Америки и первым иезуитом на престоле Св. Петра. Его понтификат пришелся на сложные времена – пандемию COVID-19, миграционные кризисы, вооруженные конфликты и климатические изменения. Во всех этих испытаниях Папа Римский Франциск стремился быть голосом совести, напоминая о милосердии, мире и глобальной солидарности.

Похоронная месса состоялась 26 апреля на площади Святого Петра. По воле покойного она прошла скромно, без традиционного публичного прощания с телом. Папа Римский Франциск был погребен в базилике Санта-Мария-Маджоре в Риме, к которой он был особенно привязан. Его смерть вызвала сильный отклик во всем мире. Для миллионов людей он был не только духовным лидером, но и моральным авторитетом XXI века.

ИЗБРАНИЕ ЛЬВА XIV

Всего через две недели после смерти Папы Римского Франциска начался конклав. И уже 8 мая 2025 года в 18:07 над Сикстинской капеллой поднялся белый дым – знак того, что у Католической Церкви есть новый Папа Римский. Собравшиеся в Ватикане кардиналы избрали кардинала **Роберта Фрэнсиса Прево́ста**, который стал 267-ым епископом Рима.

Papież Franciszek mianuje Roberta Prevosta kardynałem, 30 września 2023 / Папа Римский Франциск назначает Роберта Прево́ста кардиналом, 30 сентября 2023

Торжественная месса, открывающая его понтификат, состоялась 18 мая. На площади Святого Петра собрались около 200 тысяч верующих, священнослужителей, а также представители светских властей почти со всех континентов. В своей инаугурационной проповеди Папа Римский Лев XIV подчеркнул необходимость строить единство в многообразии, а также заботиться о людях, находящихся на периферии общества и забытых. Его папский девиз звучит так: «*Во Христе мы едины*».

КТО ТАКОЙ ПАПА РИМСКИЙ ЛЕВ XIV?

Роберт Фрэнсис Прево́ст родился в Чикаго в 1955 году в семье с французскими, итальянскими и испанскими корнями. В молодости он изучал математику и философию в Университете Вилланова, а затем теологию и канониче-

ское право в Риме. В 1977 году Роберт Фрэнсис Прево́ст вступил в орден августинцев, а пять лет спустя он был рукоположен в священники.

Большую часть своей жизни он посвятил миссионерской работе в Перу. Там более 15 лет он не только возглавлял приходы и занимался подготовкой духовенства, но и активно трудился во имя защиты социальной справедливости. После возвращения в США Роберт Фрэнсис Прево́ст стал генеральным настоятелем Ордена Святого Августина, а затем епископом. В 2023 году Папа Римский Франциск назначил его кардиналом и поручил ему руководство Дикастерией по делам епископов – одной из важнейших ватиканских структур, ответственной за назначение епископов по всему миру.

ПАПА РИМСКИЙ ДИАЛОГА И БЛИЗОСТИ

Папа Римский Лев XIV – человек доброжелательный, скромный, открытый и социально активный. Его миссионерский опыт сделал его чутким к нуждам бедных и обездоленных. Он известен умением строить мосты между разными культурами и религиями, что делает его Папой Римским диалога и примирения. Лев XIV ценит сотрудничество и активное участие мирян в жизни Церкви. Папа Римский считает, что Церковь должна быть рядом с простыми людьми – их проблемами и надеждами. Он не боится современности – напротив, видит в ней возможность достучаться до новых поколений. Папа Римский Лев XIV говорит по-английски, испански, итальянски, а также на языке кечуа, которым пользуются жители Анд. Он также известен своей любовью к спорту.

Robert Prevost z papieżem Janem Pawłem II /
Роберт Превост с Папой Римским Иоанном Павлом II

wania mostów między różnymi kulturami i religiami, co czyni go papieżem dialogu i pojednania. Ceni współodpowiedzialność i zaangażowanie świeckich w Kościele. Uważa, że Kościół musi być blisko zwykłych ludzi – ich problemów i nadziei. Nie boi się nowoczesności – wręcz przeciwnie, widzi w niej szansę na dotarcie do nowych pokoleń. Leon XIV mówi po angielsku, hiszpańsku, włosku, a nawet w języku keczua, używanym przez ludność andyjską. Znany jest także z zamiłowania do sportu.

NOWE WYZWANIA I KONTYNUACJA REFORM

Już w pierwszych dniach pontyfikatu Leon XIV zapowiedział kontynuację reform zainicjowanych przez Franciszka: większą przejrzystość w zarządzaniu Kościołem, walkę z nadużyciami, rozwój synodalności, ochronę środowiska oraz wzmocnienie roli kobiet i świeckich. Podkreślił też potrzebę dalszego uproszczenia struktur Kurii Rzymskiej, tak aby były one bliższe ludziom i bardziej służebne.

Papież zwraca uwagę na wyzwania XXI wieku – m.in. na rozwój sztucznej inteligencji, cyfrową transformację społeczeństw, globalne nierówności i samotność nowoczesnego człowieka. Pragnie, aby Kościół nie tylko reagował na zmiany, ale je wyprzedzał, proponując etyczne, głęboko humanistyczne odpowiedzi.

Leon XIV podkreśla też znaczenie rodziny, którą nazywa „domowym Kościołem” i fundamentem społecznego ładu. Pragnie, by duszpasterstwo rodzin stało się jednym z filarów życia wspólnotowego.

NOWY ROZDZIAŁ W DZIEJACH KOŚCIOŁA

Pontyfikat Leona XIV zapowiada się jako czas duchowego ożywienia, otwartości i głębokiego dialogu ze współczesnym światem. To papież, który wnosi do Watykanu nie tylko ogromne doświadczenie misyjne i zakonne, ale także wrażliwość na ludzkie dramaty, kulturę spotkania i odwagę w podejmowaniu trudnych tematów.

Kościół pod jego przewodnictwem może połączyć duchową głębię z nowoczesnością, wierność Ewangelii z odwagą reform. Leon XIV staje się symbolem nadziei i jedności w świecie pełnym podziałów. Jego pontyfikat może stać się czasem nowej wiosny Kościoła – otwartej, pokornej i służącej każdemu człowiekowi. ■

НОВЫЕ ВЫЗОВЫ И ПРОДОЛЖЕНИЕ РЕФОРМ

Уже в первые дни своего pontyfikата Папа Римский Лев XIV объявил о намерении продолжать реформы, начатые Папой Римским Франциском. Среди них – усиление прозрачности в управлении Церковью, борьба с различными злоупотреблениями, развитие синодальности, защита окружающей среды, а также расширение роли женщин и мирян. Он также подчеркнул, что нужно дальше упрощать структуру Римской курии, чтобы она была ближе к людям и больше служила им.

Папа Римский обращает внимание на важные вызовы XXI века. Среди них он называет развитие искусственного интеллекта, цифровую трансформацию общества, глобальное неравенство и чувство одиночества, которое испытывают многие люди в современном мире. Он хочет, чтобы Церковь не только реагировала на эти перемены, но и старалась опережать их, предлагая людям этические и глубоко гуманистические ответы.

Папа Римский Лев XIV подчеркивает важность семьи, которую он называет «домашней Церковью» и основой общественного порядка. Он стремится к тому, чтобы пастырская работа с семьями стала одним из ключевых направлений жизни церковных общин.

НОВАЯ ГЛАВА В ИСТОРИИ ЦЕРКВИ

Понтификат Папы Римского Льва XIV обещает стать временем духовного обновления, открытости и глубокого диалога с современным миром. Это Папа Римский, который приносит в Ватикан не только огромный миссионерский и монашеский опыт, но и умение сочувствовать людям в трудных ситуациях, стремление к встречам и общению и смелость говорить о сложных вопросах.

Церковь под его руководством может соединить духовную глубину с современностью, верность Евангелию с готовностью к переменам. Папа Римский Лев XIV становится символом надежды и единства в мире, полном разделений. Его pontyfikat может стать временем новой весны для Церкви – открытой, смиренной и готовой служить каждому человеку. ■

Папież Leon XIV w czasie mszy inauguracyjnej /
Папа Римский Лев XIV во время инаугурационной мессы

TYSIĄC LAT KRÓLEWSKIEJ POLSKI

ТЫСЯЧА ЛЕТ КОРОЛЕВСКОЙ ПОЛЬШИ

W 2025 roku obchodzimy tysiąclecie koronacji Bolesława Chrobrego, pierwszego króla Polski. To doniosłe wydarzenie było nie tylko ukoronowaniem politycznych i militarnych sukcesów Piastów, ale również symbolicznym uznaniem Polski jako suwerennego i liczącego się państwa w Europie. Dla upamiętnienia królewskiej koronacji Bolesława Chrobrego i jego syna Mieszka II Sejm RP ogłosił rok 2025 Rokiem Milenium Koronacji Dwóch Pierwszych Królów Polski.

В 2025 году мы отмечаем тысячелетие коронации Болеслава Храброго, первого короля Польши. Это событие стало не только венцом политических и военных достижений династии Пястов, но и символом признания Польши как суверенного и значимого государства в Европе. В память о коронации Болеслава Храброго и его сына Мешко II Сейм Республики Польша объявил 2025 год Годом тысячелетия коронации двух первых польских королей.

KSIAŻĘ Z AMBICJĄ KRÓLA

Bolesław I Chrobry urodził się ok. 967 roku. Był synem Mieszka I i Dobrawy, czeskiej księżniczki z rodu Przemyślidów. W 973 roku, jako sześciolatek, został wysłany do Niemiec na dwór cesarski w charakterze zakładnika – gwaranta pokoju zawartego między Mieszkiem a niemieckim margrabią Hodonem. Tego typu praktyka była dość częsta w średniowiecznej Europie. Oczywiście Bolesław nie był więźniem, cieszył się znaczną swobodą, chłonił ówczesną kulturę i ta wczesna edukacja na cesarskim dworze ukształtowała go jako polityka i mądrego władcę.

DOJŚCIE DO WŁADZY

W 977 roku zmarła księżniczka Dobrawa, a Mieszko ożenił się z niemiecką księżniczką Odą. Szanse Bolesława na sukces po Mieszku mocno zmalały, ponieważ macocha chciała, by władzę odziedziczyły jej dzieci. Jednak Bolesław zdecydowanie nie zamierzał się poddawać. Zaraz po śmierci Mieszka w 992 roku udał się do Wielkopolski, wygnał z państwa Odę i jej dzieci, po czym samodzielnie objął władzę nad całym terytorium.

BUDOWNICZY POTĘGI

Początkowo panował nad Wielkopolską, Małopolską, Mazowszem i Pomorzem. W kolejnych latach kontynuował dzieło ojca, rozszerzając granice państwa i umacniając jego pozycję. Przydomek „Chrobry” – czyli „dzielny”, „odważny” – dobrze oddaje charakter rządów Bolesława – ambitnych, ekspansywnych i pełnych politycznych sukcesów.

Marcello Bacciarelli, *Bolesław Chrobry w koronie koronacyjnej królów polskich*, 1770 / Марчелло Баччарелли, *Болеслав Храбрый в коронационной короне польских королей*, 1770

Bolesław Chrobry wykupuje ciało św. Wojciecha z rąk Prusów, fragment Drzwi Gnieźnieńskich, około 1170 / Болеслав Храбрый выкупает тело св. Войцека у пруссов, фрагмент Гнезненских ворот, около 1170

KNIAZĘ S AMBICJAMI KOROLEJA

Bolesław I Храбрый родился около 967 года. Он был сыном Мешко I и Дубравки, чешской княжны из рода Пшемисловичей. В 973 году, когда Болеславу исполнилось шесть лет, его отправили в Германию ко двору императора в качестве заложника-гаранта мира, заключенного между Мешко и немецким маркграфом Годоном. Подобная практика была достаточно распространена в средневековой Европе. Разумеется, Болеслав не был пленником: он пользовался значительной свободой, впитывал культуру того времени, и это раннее воспитание при императорском дворе сформировало его как политика и мудрого правителя.

ПРИХОД К ВЛАСТИ

В 977 году умерла мать Болеслава, княжна Дубравка, а князь Мешко I женился на немецкой княжне Оде. Шансы Болеслава на престолонаследие после отца сильно уменьшились, поскольку мачеха стремилась, чтобы власть перешла к ее детям. Однако Болеслав решительно не собирался сдаваться. Сразу после смерти Мешко I в 992 году он отправился в Великопольшу, изгнал Одę и ее детей из страны, а затем самостоятельно принял власть над всей территорией государства.

СОЗИДАТЕЛЬ ДЕРЖАВЫ

Первоначально Болеслав правил Великопольшей, Малопольшей, Мазовией и Поморьем. В последующие годы он продолжал дело отца, расширяя границы государства и укреп-

Polska za panowania Bolesława Chrobrego /
Польша во времена правления Болеслава Храброго

ZJAZD GNIEŹNIEŃSKI – TRIUMF DYPLMACJI

W 997 roku Bolesław udzielił schronienia wygnanemu z Czech biskupowi Wojciechowi i pomógł mu zorganizować wyprawę misyjną do Prusów. Niestety, duchowny zginął śmiercią męczeńską podczas misji, a książę Bolesław wykupił jego ciało u Prusów „na wagę złota” i złożył je w Gnieźnie. Kult męczennika szybko się rozwinął, co miało wpływ na umocnienie polskiego Kościoła, bo już w 999 roku papież zgodził się na utworzenie niezależnego od Niemiec arcybiskupstwa w Gnieźnie.

W 1000 roku do grobu św. Wojciecha przybył cesarz Otton III. Został przyjęty z królewskim przepychem, a spotkanie nazwano Zjazdem Gnieźnieńskim. Otton ofiarował Bolesławowi relikwię – włócznię św. Maurycego – i symbolicznie włożył mu cesarski diadem na głowę. Była to zapowiedź nadchodzącej koronacji. Niestety, po śmierci Ottona III jego następca – cesarz Henryk II – a także papież Benedykt VIII nie zamierzali realizować tej wizji.

POLSKA LICZĄCYM SIĘ GRACZEM W EUROPIE

Chrobry prowadził aktywną politykę zagraniczną – wojenną i dyplomatyczną. Toczył walki z Niemcami, Czechami i Rusią Kijowską, ale także utrzymywał relacje z cesarzem, papieżem i Bizancjum. Jego celem było zapewnienie Polsce trwałej i silnej pozycji w Europie.

W kraju rozwijał administrację i gospodarkę: zakładał targi, wspierał rzemiosło, organizował struktury władzy, podzielił państwo na okręgi, którymi zarządzali urzędnicy książęcy, co umożliwiała skuteczniejsze rządzenie rozległym terytorium. Budował nowe grody, które pełniły funkcje nie tylko militarne, ale także handlowe i administracyjne.

KORONA ZDOBYTA PO LATACH

Po dekadach rywalizacji z cesarstwem i wojen z sąsiadami, dopiero w 1025 roku – po śmierci nieprzychylnego mu cesarza Henryka II – Bolesław dopiął swego. Został koronowany w Gnieźnie na króla Polski, prawdopodobnie przez arcybiskupa Hipolita. Polska dołączyła do grona suwerennych monarchii chrześcijańskiej Europy.

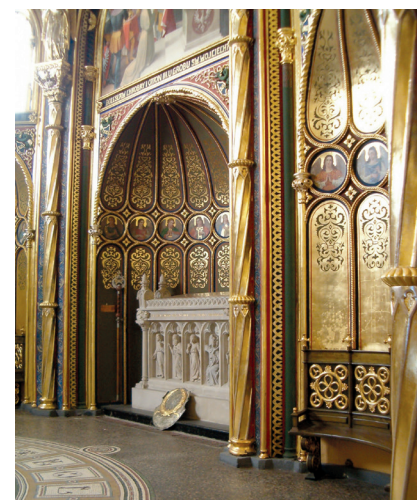
KORONACJA – SYMBOL TYSIĄCLECIEJ CIĄGŁOŚCI

Koronacja Bolesława Chrobrego była ważnym wydarzeniem dla umocnienia pozycji kraju, jego związku z kulturą łacińską i kształtowania tożsamości narodowej. To w tym czasie zaczęto używać nazwy „Polska”, a fundamenty państwowości zostały na trwałe ugruntowane. Niestety, Bolesław Chrobry zmarł zaledwie dwa miesiące po koronacji. Jego dzieło kontynuował syn, Mieszko II Lambert, który jeszcze w tym samym roku również został koronowany na króla Polski.

LEKCJA HISTORII DLA WSPÓŁCZESNYCH

Obachody milenium koronacji to nie tylko wspomnienie przeszłości, ale też impuls do refleksji nad tożsamością narodową. Bolesław Chrobry już w XI wieku stworzył silne, niezależne państwo, które potrafiło przeciwstawić się presji sąsiadów i wpisało się w dzieje kontynentu. Mimo wielu burzliwych momentów Polska przetrwała jako wspólnota kulturowa, polityczna i duchowa.

Dla nas, współczesnych, to także przypomnienie, że trwałość państwa buduje się na jedności, mądrym przywództwie i odpowiedzialności za wspólne dobro. Jubileusz jest okazją, by czerpać z historii ojczystej inspirację do budowania nowoczesnej Polski – opartej na dziedzictwie, ale także otwartej na przyszłość. ■

Grobowiec Mieszka I i Bolesława Chrobrego w katedrze poznańskiej /
Гробница Мешко I и Болеслава Храброго в Познаньском соборе

Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej wyrażają przekonanie, że odwaga i mądrość naszych przodków są niewyczerpanym źródłem poczucia wspólnoty narodowej i inspiracją do dalszych starań o siłę i pomyślność naszej Ojczyzny.

ляя его позиции. Прозвище «Храбрый», данное Болеславу, точно отражает суть его правления – полное амбиций, стремящееся к расширению территорий и отмеченное политическими успехами.

ГНЕЗНЕНСКИЙ СЪЕЗД – ТРИУМФ ДИПЛОМАТИИ

В 997 году Болеслав Храбрый предоставил убежище изгнанному из Чехии епископу Войцеху и помог ему организовать миссионерскую экспедицию к пруссам. К сожалению, священник погиб мученической смертью во время миссии, а князь Болеслав выкупил его тело у пруссов «на вес золота» и перенес его в Гнезно, положив тем самым начало культу святого Войцеха. Быстрая канонизация Войцеха в 999 году способствовала обретению самостоятельности польской церкви: в том же году Папа Римский учредил в Гнезно архиепископство, которое не подчинялось немецкой церкви.

В 1000 году к гробу святого Войцеха прибыл император Оттон III. Болеслав Храбрый принял его с королевской пышностью, а их встречу назвали Гнезненским съездом. Оттон III преподнес Болеславу реликвию – копье святого Маврикия и символически возложил на его голову императорскую диадему – это был символ приближающейся коронации. К сожалению, после смерти Оттона III его преемники – император Генрих II и Папа Римский Бенедикт VIII – не захотели исполнять обещания, данные их предшественником.

ПОЛЬША – ЗНАЧИМЫЙ ИГРОК В ЕВРОПЕ

Болеслав Храбрый проводил активную внешнюю политику – и не только военную, но и дипломатическую. Он воевал с Германией, Чехией и Киевской Русью, но при этом поддерживал добрые отношения с императором,

Jan Matejko, Fragment obrazu
Koronacja pierwszego króla, 1889 /
Ян Матейко, фрагмент картины
«Коронация первого короля», 1889

Папой Римским и Византией, а также стремился обеспечить Польшу прочное и сильное положение в Европе.

В стране Болеслав Храбрый развивал административную систему и экономику: основывал торги, поддерживал ремесло, организовывал структуры власти, поделил государство на округа, которыми управляли княжеские чиновники, что позволяло эффективнее управлять обширными территориями. Он строил новые городища, которые выполняли не только военные, но также торговые и административные функции.

КОРОНА, ПОЛУЧЕННАЯ СПУСТЯ ГОДЫ

После десятилетий соперничества с империей и войн с соседями лишь в 1025 году – после смерти недоброжелательного к нему императора Генриха II –

Болеслав Храбрый добился своего – стал королем Польши. Он был коронован в Гнезно, вероятно, архиепископом Ипполитом. Это событие стало переломным моментом в истории государства – Польша вошла в число суверенных монархий христианской Европы.

КОРОНАЦИЯ – СИМВОЛ ТЫСЯЧЕЛЕТИЕЙ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ

Коронация Болеслава Храброго была важным событием для укрепления позиций страны, ее связи с латинской культурой и формирования национальной идентичности. Именно в этот период появилось название «Польша» и было положено начало прочным основам государственности. Болеслав Храбрый скончался всего через два месяца после коронации. Его дело продолжил сын Мешко II Ламберт, который в том же году также стал королем Польши.

УРОК ИСТОРИИ ДЛЯ СОВРЕМЕННОСТИ

Празднование тысячелетия коронации – это не только повод задуматься о прошлом, но и важное напоминание о силе польской национальной идентичности. Болеслав Храбрый уже в XI веке создал сильное, независимое государство, способное противостоять давлению соседей и занявшее достойное место в истории Европы. Несмотря на множество трудных и бурных периодов, Польша выстояла и сохранилась как культурное, политическое и духовное сообщество.

Для нас, современников, это также напоминание о том, что прочность государства строится на единстве, мудром руководстве и ответственности за общее благо. Этот юбилей – повод черпать вдохновение из истории для развития современной Польши, основанной на наследии, а также открытой для будущего. ■

Сейм и Сенат Республики Польша убеждены, что мужество и мудрость наших предков являются неисчерпаемым источником чувства национального единства и вдохновением к дальнейшим усилиям ради укрепления и процветания нашей Отчизны.

EUGENIUSZ KWIATKOWSKI – TWÓRCA GDYNI, TWÓRCA POLSKI

30 grudnia 1888 roku urodził się Eugeniusz Kwiatkowski – inżynier, polityk, patriota, a przede wszystkim jeden z najważniejszych architektów gospodarczej odnowy II Rzeczypospolitej. Człowiek, którego wizje wciąż budzą podziw, a dzieła, takie jak Gdynia czy Centralny Okręg Przemysłowy, do dziś przypominają o jego wyobraźni, determinacji i talencie organizacyjnym.

KORZENIE DUCHA NIEPODLEGŁOŚCI

Eugeniusz Kwiatkowski wychował się w rodzinie szlacheckiej i głęboko patriotycznej. Jego ojciec walczył w powstaniu styczniowym. Kiedy Eugeniusz miał zaledwie dwa lata, jego rodzina przejęła majątek Czernichowce, leżący nieopodal Zbaraża. Już sam teren wzbudzał uczucia patriotyczne. Ruiny starego zamku, klasztor Bernardynów, atmosfera Polski rycerskiej – wszystko to tworzyło duchowy krajobraz jego dzieciństwa i kształtowało tożsamość narodową.

OD CHEMIKA DO STRATEGA NARODOWEJ GOSPODARKI

Studia na Politechnice Lwowskiej i specjalizacja w Monachium ugruntowały jego ścieżkę jako chemika. Początkowo żył z dala od polityki, skupiony na nauce i pracy. Jednak już podczas I wojny światowej zaznaczył swoją obywatelską aktywność – publikował artykuły naukowe i patriotyczne, organizował kluby dyskusyjne, a w 1916 roku wstąpił do Legionów. Z karty werbunkowej wiemy, że był szatynem, miał 178 cm wzrostu, oczy piwne, nos proporcjonalny. Znał trzy języki: polski, angielski i niemiecki.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości pisał: *W szarym listopadzie 1918 roku, po wiekowej, beznadziejnej niewoli [...], po doszczętnym zrujnowaniu wielkiej części majątku narodowego, po wyekspluatowaniu kraju ze wszystkich sił żywotnych, po całkowitej zagładzie podstaw walutowych, kredytowych, komunikacyjnych, na zgłiszczach przemysłu, rolnictwa i handlu, za jaśniał wreszcie ten oczekiwany od tylu pokoleń dzień wolności.*

Na początku 1919 roku rozpoczął karierę urzędniczą. Jako ekspert ds. gazu i przemysłu chemicznego zyskał uznanie, które doprowadziło go w 1923 roku do pracy w Państwo-

Eugeniusz Kwiatkowski

wej Fabryce Związków Azotowych w Chorzowie, gdzie pod patronatem Ignacego Mościckiego, przyszłego prezydenta RP, objął funkcję dyrektora technicznego. Wykazał się wyjątkowym talentem menedżerskim, przygotowując aż dziesięć wersji strategii rozwoju zakładów, zanim wybrano tę najlepszą.

MINISTER, KTÓRY MYŚLAŁ O PRZYSZŁOŚCI

Po przewrocie majowym w 1926 roku prezydent Mościcki szukał kogoś, kto zrealizuje jego wizję nowoczesnej Polski. Znalazł go w Kwiatkowskim. W kolejnych rządach sanacyjnych pełnił funkcję ministra przemysłu i handlu, nie będąc jednak ślepym wyznawcą Piłsudskiego. Potrafił otwarcie mówić o służbie całemu narodowi, a nie tylko jednej opcji politycznej.

Jego dzieła mówią same za siebie: budowa portu w Gdyni, który stał się symbolem odrodzenia gospodarczego Polski i strategicznym punktem eksportowym; rozwój przemysłu chemicznego, czego efektem były Zakłady Azotowe w Mościcach; oraz szereg inicjatyw, które pobudziły handel i produkcję przemysłową w trudnych czasach międzywojnia.

PROJEKT STULECIA

Jednym z największych przedsięwzięć Kwiatkowskiego był **Centralny Okręg Przemysłowy (COP)** – inwestycja, obejmująca 15% powierzchni kraju. Jego celem było uprzemysłowienie Polski, zmniejszenie bezrobocia, oraz przygotowanie zaplecza militarnego z dala od potencjalnych frontów wojennych.

Projekt ten był odpowiedzią na biedę wsi i napięcia społeczne. Jednocześnie był wyrazem myślenia strategicznego – produkcja przemysłowa miała służyć zarówno ludności cywilnej, jak i armii. Choć COP nie został ukończony z powodu wybuchu wojny, jego dziedzictwo pozostaje trwałym elementem polskiego krajobrazu gospodarczego.

NIEDOKOŃCZONA HISTORIA

Po 1939 roku wiele z dorobku Kwiatkowskiego zostało bądź to zniszczone, bądź przejęte przez niemieckich okupantów, którzy uruchomili zakłady COP-u na potrzeby Wehrmachtu. Po wojnie część maszyn została wywieziona do ZSRR. Mimo to spuścizna Kwiatkowskiego przetrwała – w formie miasta Gdyni, istniejących do dziś zakładów przemysłowych oraz idei gospodarczej niezależności.

DZIEDZICTWO

Eugeniusz Kwiatkowski był postacią wyjątkową: naukowcem, który potrafił myśleć strategicznie; patriotą, który działał z rozmachem; ministrem, który łączył wizję z pragmatyzmem. Nie dążył do władzy, lecz do skuteczności. Służył Polsce nie z partyjnej lojalności, ale z poczucia odpowiedzialności. Zmarł 22 sierpnia 1974 roku.

Dziś, gdy Polska znów staje przed wyzwaniem rozwojowym, warto przypominać postać **Eugeniusza Kwiatkowskiego** – nie tylko jako budowniczego Gdyni, ale jako symbolu mądrej, zrównoważonej i dalekowzrocznej polityki gospodarczej. ■

ЕВГЕНИЙ КВЯТКОВСКИЙ – СТРОИТЕЛЬ ГДЫНИ, СТРОИТЕЛЬ ПОЛЬШИ

30 декабря 1888 года родился Евгений Квятковский – инженер, политик, патриот, а прежде всего один из важнейших архитекторов экономического возрождения II Речи Посполитой. Человек, чьи идеи до сих пор восхищают, а такие проекты, как Гдыня и Центральный промышленный округ, напоминают о его таланте, решимости и организаторских способностях.

КОРНИ ДУХА БОРЬБЫ ЗА НЕЗАВИСИМОСТЬ

Евгений Квятковский вырос в шляхетской и патриотичной семье. Его отец участвовал в Январском восстании. Когда Евгению было всего два года, его семья получила во владение имение Черниховцы, расположенное неподалеку от Збаража. Уже сама эта местность – руины старого замка, монастырь бернардинцев, атмосфера рыцарской Польши – формировали с детства его дух и национальную идентичность.

ОТ ХИМИКА К СТРАТЕГУ ЭКОНОМИКИ

Учеба во Львовской Политехнике и специализация в Мюнхене определили его путь как химика. Сначала он держался в стороне от политики, занимаясь наукой и работой. Однако уже во время Первой мировой войны он проявил себя как активный гражданин – публиковал научные и патриотические статьи, организовывал дискуссионные клубы, а в 1916 году вступил в Легионы. Из вербовочной карточки известно, что он был шатеном, имел рост 178 см, карие глаза, пропорциональный нос. Владел тремя языками: польским, английским и немецким.

После обретения Польшей независимости Квятковский писал: «В сером ноябре 1918 года, после векового, безнадежного рабства [...], после разорения значительной части национального имущества, после истощения жизненных сил страны, краха финансовой и транспортной системы, на пепелище промышленности, сельского хозяйства и торговли наконец-то воссиял долгожданный день свободы».

В начале 1919 года Квятковский начал карьеру чиновника. Как эксперт в области газа и химической

промышленности он снискал признание, что в 1923 году привело его на работу на Государственный завод химических соединений в Хожуве. Там, под патронажем Игнация Мосьцицкого, будущего президента Польши, он стал техническим директором и проявил выдающийся талант, подготовив десять вариантов стратегии развития предприятия, из которых выбрали лучший.

Евгений Квятковский

МИНИСТР, КОТОРЫЙ ДУМАЛ О БУДУЩЕМ

После Майского переворота 1926 года президент Мосьцицкий увидел в Квятковском человека, способного реализовать его видение современной Польши. В последующих санационных правительствах Квятковский занимал пост министра промышленности и торговли, не будучи при этом слепым поклонником Пилсудского, выступал за служение всему народу, а не одной политической силе.

Его дела говорят сами за себя: строительство порта в Гдыне – символа экономического подъема и важного экспортного узла, развитие химической промышленности, в том числе создание Азотных заводов в Мостицах, а также множество инициатив, стимулировавших торговлю и производство в непростые годы межвоенного периода.

ПРОЕКТ ВЕКА

Одним из крупнейших начинаний Квятковского стал Центральный промышленный округ (ЦПО), охвативший 15% территории страны. Его целью была индустриализация Польши, снижение безработицы и создание военного тыла вдали от фронтов.

Этот проект стал ответом на бедность села и социальное напряжение, являясь в то же время выражением стратегического мышления – промышленное производство должно было служить как гражданскому населению, так и армии. Хотя ЦПО не завершили из-за войны, его наследие до сих пор влияет на экономику Польши.

НЕЗАВЕРШЕННАЯ ИСТОРИЯ

После 1939 года многое из наследия Квятковского было либо разрушено, либо захвачено немецкими оккупантами, которые запустили предприятия ЦПО для нужд вермахта. После войны часть оборудования была вывезена в СССР. Тем не менее наследие Евгения Квятковского сохранилось – в облике города Гдыни, действующих заводах и идее экономической независимости.

НАСЛЕДИЕ

Евгений Квятковский был выдающимся ученым, который умел мыслить стратегически; патриотом, действовавшим с размахом; министром, который соединял видение с прагматизмом. Он не стремился к власти, а к эффективности, служил Польше не из партийной лояльности, а из чувства ответственности. Он скончался 22 августа 1974 года.

Сегодня, когда Польша снова развивается и сталкивается с трудностями, важно помнить об **Евгении Квятковском** – не только как о строителе Гдыни, но и как о символе разумной и дальновидной экономической политики. ■

SPAŁA – MIEJSCE WYPOCZYNKU CARÓW, PREZYDENTÓW I... ZWYKŁYCH LUDZI

Spała to niewielka miejscowość wypoczynkowa niedaleko Tomaszowa Mazowieckiego, położona w sercu Polski, pośród malowniczych lasów nad rzeką Pilicą. Lasy te są pozostałością ogromnej Puszczy Pileckiej, w której ludzie zaczęli się osiedlać od XVI wieku. Pozyskiwali drewno, węgiel drzewny, a nad rzeczkami powstawały młyny. Takie bory stanowiły cenne tereny łowieckie. Polowali tu królowie, carowie, arystokraci, a pewnie też okoliczni mieszkańcy. Nazwa miejscowości pochodzi prawdopodobnie od młynarskiej rodziny Spalów, którzy już w XVIII wieku mieli nad rzeczką Gać młyny i folusz.

CAROWIE, PAŁACE I POLOWANIA

Choć dziś Spała kojarzona jest głównie z turystyką, sportem i odpoczynkiem, jej dzieje sięgają głęboko w przeszłość, a kolejne epoki odcisnęły tu swoje piętno w krajobrazie i pamięci zbiorowej. Przełomowym momentem w historii Spały była wizyta cara Aleksandra III w 1880 roku. Zauroczony okolicznymi krajobrazami, zlecił budowę carskiej rezydencji myśliwskiej. Do końca XIX wieku wybudowano pałac otoczony parkiem, koszarę dla kozaków i jęgrów, kasyno oficerskie, oranżerię i hotele dla gości. Dla zapewnienia wygody powstała wieża ciśnień i elektrownia wodna. W 1912 roku w rezydencji w Spale przebywał car Mikołaj II wraz z rodziną.

OD CARÓW DO PREZYDENTÓW

Podczas I wojny światowej wojska niemieckie urządziły w pałacu szpital wojskowy, znisz-

Bożena Kasińska z żubrem – symbolem Spały /
Боже́на Каси́нская с зубром – символом Спалы

czyły szereg zabudowań i prowadziły rabunkową wycinkę drzew. Wraz z odzyskaniem przez Polskę niepodległości w 1918 roku Spała została odbudowana i stała się rezy-

dencją państwową. Początkowo odwiedzał ją marszałek Józef Piłsudski, jednak nie przepadał on za polowaniami, dlatego miejscowość powierzono w ręce prezydentów Rzeczypospolitej. Na polecenie prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w 1923 roku wybudowano tu drewnianą kaplicę w stylu zakopiańskim pod wezwaniem Królowej Korony Polskiej.

Szczególnie upodobał sobie Spałę prezydent Ignacy Mościcki, który był wielkim miłośnikiem polowań. To on zapoczątkował zwyczaj corocznych dożynek prezydenckich w Spale. Na potrzeby tych uroczystości w 1928 roku wybudowano stadion, a następnie drewnianą halę, mogącą pomieścić 38 tysięcy osób. W 1935 roku w Spale odbył się zlot Harcerstwa Polskiego z okazji 25-lecia istnienia organizacji. W wydarzeniu wzięło udział około 25 tysięcy uczestników, w tym delegacje skautów z zagranicy.

WOJNA I OPÓR

Druga wojna światowa brutalnie przerwała rozwój miejscowości. Spała znalazła się pod kontrolą wojsk hitlerowskich i została przekształcona w teren wojskowy. Mieścił się tu sztab Generalnego Gubernatorstwa, a w pobliskich lasach – w Konewce i Jeleniu – powstały bunkry kolejowe, w których mogły się chronić pociągi sztabowe. Już na początku wojny w Spale powstał ruch oporu, należący do Związku Walki Zbrojnej. Niestety, w październiku 1941 roku został on rozpracowany przez Niemców. Członkowie organizacji

Rzeka Pilica – widok z mostu / Река Пилица – вид с моста

СПАЛА – МЕСТО ОТДЫХА ЦАРЕЙ, ПРЕЗИДЕНТОВ И... ПРОСТЫХ ЛЮДЕЙ

Спала – это небольшой курортный поселок недалеко от Томашова-Мазовецкого, расположенный в самом сердце Польши среди живописных лесов на берегу реки Пилицы. Эти леса – остатки огромной Пилецкой пуши, где люди начали селиться еще в XVI веке. Они занимались заготовкой древесины и древесного угля, а у речек строили мельницы. Эти леса были отличными охотничьими угодьями. Здесь охотились короли, цари, аристократы и, наверняка, местные жители. Название поселка, скорее всего, связано с мельничьей семьей Спалов, которые еще в XVIII веке владели мельницами и валяльней на берегу реки Гать.

ЦАРИ, ДВОРЦЫ И ОХОТА

Хотя сегодня Спала известна как туристический и спортивный центр отдыха, ее история уходит глубоко в прошлое, а разные эпохи оставили здесь свой след. Переломным моментом в истории селения стало посещение Спалы царем Александром III в 1880 году. Очарованный красотой местных пейзажей, он приказал построить здесь царскую охотничью резиденцию. К концу XIX века здесь появился дворец с парком, казармы для казаков и егерей, офицерское казино, оранжерея и гостиницы для гостей. Для удобства была построена водонапорная башня и гидроэлектростанция. В 1912 году в резиденции в Спале останавливался царь Николай II вместе с семьей.

ОТ ЦАРЕЙ ДО ПРЕЗИДЕНТОВ

Во время Первой мировой войны в царском дворце немецкие войска устроили

Wieża ciśnień z punktem widokowym na górze / Водонапорная башня с обзорной площадкой наверху

военный госпиталь, разрушили ряд построек и варварски вырубали лес. После обретения Польшей независимости в 1918 году Спала была восстановлена и стала государственной резиденцией. Сначала ее посещал маршал Юзеф Пилсудский, однако он не был любителем охоты, поэтому Спала была передана в распоряжение президентов Республики Польша. По указу президента Станислава Войцеховского в 1923 году здесь была построена в запованском стиле деревянная часовня Королевы Польской Короны.

Особое внимание Спале уделял президент Игнаций Мосьцицкий, который был большим поклонником охоты. Именно он начал традицию ежегодных президентских дожинок – праздников жатвы в Спале. Для этих торжеств в 1928 году построили стадион, а затем деревянный зал, вмещавший до 38 тысяч человек. В 1935 году в Спале

прошел съезд польского скаутского движения в честь 25-летия организации. В мероприятии участвовало около 25 тысяч человек, включая делегации скаутов из-за границы.

ВОЙНА И СОПРОТИВЛЕНИЕ

Вторая мировая война жестоко прервала развитие поселка. Спала оказалась под контролем гитлеровской армии и стала зоной боевых действий. Здесь располагался штаб Генерального Губернаторства, а в соседних лесах – в Коневке и Елене – были построены железнодорожные бункеры, где могли укрываться штабные поезда. Уже в начале войны в Спале возникло движение сопротивления, входившее в состав Союза вооруженной борьбы. К сожалению, в октябре 1941 года движение было раскрыто немцами. Члены организации были арестованы и затем расстреляны. В январе 1945 года дворец в Спале

Kościół Matki Bożej Królowej Polski / Костел Пресвятой Девы Марии Королевы Польши

Pomnik prezydenta Mościckiego z jego ukochanym psem Lordem / Памятник президенту Мосьцицкому с его любимым псом Лордом

Dwór carski w Spałe / Царская вилла в Спапе

Staw na rzecze Gać / Пруд на речке Гать

zostali aresztowani, a następnie rozstrzelani. W styczniu 1945 roku pałac w Spałe został doszczętnie spalony przez wycofujące się wojska niemieckie. Ocalały jednak inne historyczne budynki.

NOWE OBLCZE SPAŁY

W czasach PRL-u Spała pełniła funkcję bazy wypoczynkowej Funduszu Wczasów Pracowniczych. Po zmianie ustroju w latach dziewięćdziesiątych XX wieku prywatni inwestorzy rozpoczęli odbudowę i remont istniejących zaniedbanych budynków. Dawne hotele, a także inne budowle zyskały nowoczesny standard i nowe funkcje. Powstały w nich urocze pensjonaty, kawiarnie i restauracje, które przyciągają rzesze turystów – zwłaszcza w weekendy. Nad rzeką Pilicą znajduje się ładna plaża, a jej wody umożliwiają pływanię kajakiem. W sezonie wiosenno-letnim w każdą niedzielę organizowane są Jarmarki Spalskie, na których można kupić lokalne produkty spożywcze, wyroby rękodzielnicze, a także tak zwane starocie. Dawny stadion został rozbudowany i przekształcony w Centralny Ośrodek Sportu – ośrodek przygotowań olimpijskich, w którym trenują nie tylko najwybitniejsi polscy sportowcy, lecz również sportowcy z zagranicy.

SPAŁA –

WIĘCEJ NIŻ MIEJSCOWOŚĆ

Historia Spały to opowieść o przemianach – z głębi puszczy do salonów władzy, z ruin wojny do nowoczesnego centrum sportowo-rekreacyjnego. To miejsce, które łączy naturę, historię i współczesność, a jego losy stanowią małe zwierciadło burzliwych dziejów Polski. ■

Bożena Kasińska

Jeden z 50 starych dębów – pomników przyrody / Один из 50 старых дубов – памятников природы

проходят Спальские ярмарки, где можно купить региональные продукты питания, изделия народного творчества и различные антикварные предметы. Старый стадион был расширен и превращен в Центральный спортивный центр олимпийской подготовки, где тренируются не только лучшие польские спортсмены, но и атлеты из других стран.

СПАЛА – БОЛЬШЕ, ЧЕМ ПРОСТО ПОСЕЛОК

История Спаły – это рассказ о переменах – от глухих лесных чащ до правительственных резиденций, от военных разрушений до современного спортивно-рекреационного центра. Это место, где переплетаются природа, история и современность, а судьба поселка отражает, как в зеркале, сложную и бурную историю Польши. ■

Боżена Касиньская

W kapliczce św. Jana Nepomucena / В часовне Св. Яна Непомуцена

OSCYPEK – SER Z DUSZĄ GÓR

ОСЦЫПЕК – СЫР С ДУШОЙ ГОР

Oscypek to wyjątkowy, twardy ser wędzony, uznawany za jeden z najcenniejszych skarbów polskiej kuchni regionalnej. Wytwarzany ręcznie z mleka owczego zgodnie z wielowiekową tradycją, zachwyca intensywnym smakiem, aromatem dymu i charakterystycznym wzorem. Jego unikalność została potwierdzona w 2007 roku przyznaniem Chronionej Nazwy Pochodzenia w Unii Europejskiej.

HISTORIA OSCYPKA – OD WOŁOCHÓW PO BACÓWKI

Historia oscypka sięga XII wieku i związana jest z przybyciem na Podhale pasterskich plemion Wołochów. To oni przywieźli do Polski nie tylko owce, ale i system wypasu, budowę **bacówek** oraz umiejętność przetwarzania mleka. Z czasem wiedza ta stała się fundamentem góralskiego serowarstwa.

Осцыпек – это уникальный твердый копченый сыр, который считается настоящей визитной карточкой польской региональной кухни. Приготовленный вручную из овечьего молока по многовековой традиции, осцыпек поражает насыщенным вкусом, дымным ароматом и характерным узором. В 2007 году уникальность сыра подтвердили в Евросоюзе, присвоив ему знак Защищенного наименования происхождения.

ИСТОРИЯ ОСЦЫПКА – ОТ ВОЛОХОВ ДО ПАСТУШЬИХ ХАТ

История осцыпка берет начало в XII веке и связана с приходом на Подхале пастушеских племен волохов. Они принесли в Польшу не только овец, но и традиции выпаса скота, строительства пастушьих хат – **бацувок** и переработки молока, положив начало горному сыроварению.

Первые письменные упоминания о сыре относятся к XIV веку и связаны с деревней Охотница в Горцах. Уже тогда его производство строго регулировалось – определялось количество сыра, передаваемого в качестве дани, а также размер платы для **юхасов** и **бацов** (пастухов), ухаживающих за овцами во время выпаса в горах. Подробные правила приготовления осцыпка были записаны в 1748 году в Живецком крае. Документ даже содержал указания по аккуратному внешнему виду пастухов!

Искусство приготовления осцыпка передавалось в семьях из поколения в поколение. И по сей день сыр производят вручную, соблюдая вековые технологии. Работа пастуха всегда была и до сих пор остается непростой. В течение пяти месяцев в году они живут в бацувках, трижды в день доят овец, оберегают стадо от диких зверей и следят

за всем процессом изготовления сыра. В прошлом платой за их труд были предметы одежды или осцыпки, которые тогда также выполняли функцию платежного средства, заменяя монеты. В XIX и XX веках осцыпек получил признание как полезный продукт, подаваемый в санаториях и курортах.

КАК РОЖДАЕТСЯ НАСТОЯЩИЙ ОСЦЫПЕК?

Приготовление осцыпка – это процесс, который почти не изменился на протяжении многих веков. Начинается производство в мае, когда овцы возвращаются на горные пастбища, и продолжается до сентября. Сыр изготавливают в основном из овечьего молока (не менее 60%), иногда с добавлением молока коров особой польской красной породы.

Bacówka / Пастушья хата – бацувка

Pierwsze pisemne wzmianki o serze pochodzą z XIV wieku i dotyczą wsi Ochoćnica w Gorcach. Już wtedy jego produkcja była ściśle regulowana – określano ilość sera przekazywaną jako daninę, a także płace dla **juhasów** i **baców**, opiekujących się owcami podczas wypasu w górach. Szczegółowy opis zasad wyrobu oscypka spisano w 1748 roku na Żywiecczyźnie. Dokument zawierał nawet wskazówki dotyczące schludnego wyglądu bacy!

Sztuka wytwarzania oscypka była przekazywana z pokolenia na pokolenie w obrębie jednej rodziny. Do dziś ser wyrabia się ręcznie, zgodnie z wiekowymi metodami. Praca juhasa nigdy nie była łatwa i nadal jest wymagająca. Przez pięć miesięcy w roku juhasi żyją w bacówkach, trzy razy dziennie doją owce, pilnują

Produkcja sera w baćowce / Приготовление сыра в бацьувке

stada przed dzikimi zwierzętami i dbają o cały proces wyrobu sera. W przeszłości zapłatą za ich pracę były elementy garderoby czy oscypki, które dawniej pełniły także funkcję środka płatniczego, zastępując monety. W XIX i XX wieku oscypek zaczął również zyskiwać uznanie jako zdrowy produkt serwowany w uzdrowiskach.

JAK POWSTAJE PRAWDZIWY OSCYPEK?

Produkcja oscypka to proces, który od wieków wygląda niemal tak samo. Rozpoczyna się w maju, kiedy owce wracają na hale, i trwa do września. Ser wytwarzany jest głównie z mleka owczego (minimum 60%), czasem z domieszką mleka krów czerwonej rasy.

Do wyprodukowania jednej sztuki potrzeba aż 7 litrów mleka, czyli udoju z ok. 30 owiec. Najpierw mleko się podgrzewa, dodaje podpuszczkę i miesza do momentu ścięcia. Skrzep jest ręcznie formowany i ugniatany, po czym umieszcza się go w drewnianych formach zwanych **oscypiorkami**, które nadają serowi charakterystyczny kształt i wzór.

Następnie ser moczy się kilka godzin w solance, a później trafia on do wędzarni. Wędzi się go w drewnianych baćówkach dymem z drewna świerkowego lub buko-

wego. Tam nabiera swojej charakterystycznej złotobrązowej barwy i aromatu.

Oscypek powinien ważyć od 60 do 80 dag i mieć długość od 17 do 23 cm.

SPORY O OSCYPEK I JEGO EUROPEJSKA KARIERA

Dziś oscypek to produkt ceniiony nie tylko przez górali, ale także przez smakoszy na całym świecie. W 2007 roku oscypek uzyskał **status Chronionej Nazwy Pochodzenia**, co oznacza, że prawdziwy oscypek może być produkowany według tradycyjnej receptury tylko w wyznaczonych regionach – głównie w powiatach tatrzańskim i nowotarskim oraz w niektórych gminach Beskidów.

Przy rejestracji nazwy „oscypek” w Uni Europejskiej nie obyło się bez kontrowersji, ponieważ Słowacja również rościła sobie prawo do tej nazwy. Spór trwał kilka miesięcy,

ale ostatecznie podpisano porozumienie, w którym ustalono, że Polska będzie używać nazwy „oscypek”, a Słowacja – „slovenský oštiepok”.

Ciekawostką jest fakt, że pierwszym bacą w Polsce, który uzyskał certyfikat uprawniający do produkcji i sprzedaży oscypków zgodnie z recepturą zastrzeżoną przez Unię Europejską, był **Kazimierz Furczoń z Leśnicy na Podhalu**.

OSCYPEK W KUCHNI

Oscypek to nie tylko przysmak – to także źródło energii i składników odżywczych. Jest bogaty w białko, tłuszcze, wapń, fosfor oraz witaminy A i D, które są kluczowe dla zdrowia kości i układu nerwowego. Wysoka zawartość tłuszczu sprawia, że jest sycący i idealnie nadaje się do spożywania na ciepło.

Najpopularniejszym daniem jest **grillowany oscypek z żurawiną** – połączenie słonego, wędzonego smaku z owocową słodyczą. Oscypek znakomicie komponuje się także z rydzami, miodem, orzechami czy szparagami. W restauracjach góralskich można spróbować bardziej wyrafinowanych dań – np. oscypka wędzonego pod kloszem, z chrupiącym boczkiem i gruszką.

Dla miłośników kulinariów dostępny jest również oscypkowy szlak – trasa prowadząca przez 25 certyfikowanych baćówek, gdzie można na żywo obserwować proces wyrobu sera i skosztować go „u źródła”.

OSCYPEK – SYMBOL TRADYCJI I SMAKU

Choć inne kraje mają swoje kultowe sery – Grecja *hal-loumi*, Hiszpania *manchego* – to oscypek pozostaje niepowtarzalny. Jego smak, sposób produkcji i związki z kulturą pasterską czynią go jednym z najlepiej rozpoznawalnych produktów regionalnych w Polsce. Zdobywa uznanie na festiwalach kulinarnych w kraju i za granicą.

Oscypek to nie tylko ser – to żywa tradycja, duch gór i świadectwo góralskiego dziedzictwa przekazywanego z pokolenia na pokolenie. ■

Drewniana forma (oscypiorka) do nadania kształtu i wzoru oscypkowi / Деревянная форма «осцыперек» для придания осцыпку характерной формы и узора

Сначала молоко нагревают, добавляют сычужный фермент и мешают до свертывания. Получившийся сгусток тщательно вымешивают и кладут в деревянные формы называемые **осцыперками**, которые придают сыру характерную форму и узор.

Затем сыр на несколько часов опускают в рассол, а после этого он отправляется в копильню. Его коптят в деревянных бацувках дымом от еловых или буковых дров. Именно там он приобретает свой характерный золотисто-коричневый цвет и аромат.

Вес осцыпка должен составлять от 600 до 800 грамм, а длина – от 17 до 23 сантиметров.

СПОРЫ ВОКРУГ ОСЦЫПКА И ЕГО КАРЬЕРА В ЕВРОПЕ

Сегодня осцыпек ценится не только жителями гор, но и гурманами во всем мире. В 2007 году осцыпек получил **статус Защищенного наименования места происхождения**. Это означает, что настоящий осцыпек может производиться по традиционной рецептуре только в определенных регионах – в основном в Татшанском и Новотаргском поветах, а также в некоторых гминах Бескид.

При регистрации названия «осцыпек» в Европейском Союзе не обошлось без споров, поскольку Словакия также претендовала на это название. Спор длился несколько месяцев, но в конечном итоге был подписан договор, согласно которому Польша будет использовать название «osurek» – осцыпек, а Словакия – «slovenský oštiepok».

Интересно, что первым бацом в Польше, который получил сертификат, дающий право на производство и продажу осцыпка в соответствии с рецептурой, защищенной Европейским Союзом, стал **Казимеж Фурчонь из деревни Лесница на Подхале**.

ОСЦЫПЕК В КУЛИНАРИИ

Осцыпек – это не только деликатесный продукт, но и источник энергии,

Redyk w Szczawnicy / Перегон скота в Щавнице

а также полезных питательных веществ. Он богат белком, жирами, кальцием, фосфором, а также витаминами А и D, которые имеют важное значение для здоровья костей и нервной системы. Высокое содержание жира делает осцыпек сытным и он прекрасно подходит для употребления в горячем виде.

Самый популярный способ подачи – это **жареный на гриле осцыпек с клюквой** – сочетание соленого и копченого аромата

со свежей кисло-сладкой фруктовой ноткой. Осцыпек прекрасно сочетается также с грибами рыжиками, медом, орехами или спаржей. В горных ресторанах можно попробовать более изысканные блюда – например, копченый осцыпек под колпаком из дыма, с хрустящим беконом и грушей.

Для любителей гастрономии доступна также необычная «осцыпковая тропа» – маршрут, проходящий через 25 сертифицированных бацув, где можно увидеть процесс изготовления сыра своими глазами и продегустировать его прямо на местах производства.

ОСЦЫПЕК – СИМВОЛ ТРАДИЦИИ И ВКУСА

Хотя и у других стран есть свои национальные сыры – у Греции *халлуми*, у Испании *манчего*, – осцыпек остается уникальным. Его вкус, способ приготовления и связь с культурой пастухов делают его одним из самых узнаваемых региональных продуктов в Польше. Он завоевывает признание на кулинарных фестивалях как в стране, так и за ее пределами.

Осцыпек – это не просто сыр. Это живая традиция, дух гор и свидетельство культурного наследия горцев, передаваемого из поколения в поколение. ■

Pokazy w Muzeum Oscyrka w Zakopanem / Показы в Музее осцыпка в Закопане

ОЛЬГА БОЗНАНСКАЯ – БЕЙПИЛДИКТИН СҮРӨТЧҮСҮ

Ольга Бознанская – адамдын түпкү жан дүйнөсүн сүрөт аркылуу чагылдырып бере алган XIX кылымдын аягы жана XX кылымдын башындагы белгилүү поляк сүрөтчүсү. Анын эмгектерин Джеймс Уистлер жана Эдуард Маненин чыгармаларына салыштырып келишет, бирок анын стили толугу менен өзгөчө бойдон кала берет. Анын туулган күнүнүн 160 жылдыгынын урматына Польша Сейми 2025-жылды «Ольга Бознанскаянын жылы» деп жарыялап, муну менен сүрөтчүнүн поляк жана дүйнөлүк маданият үчүн калтырган мурасынын маанилүүлүгүн баса белгиледи.

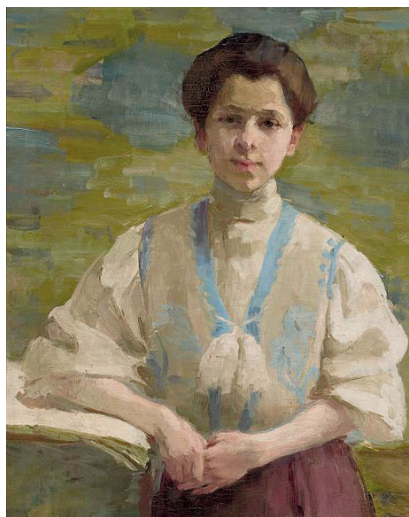
АЛГАЧКЫ ЖЫЛДАР

Ольга Бознанская 1865-жылы 15-апрелде Краковдо туулган. Анын атасы Адам Бознанский инженер жана апасы Эжени Мондэн француз улутунан, Ольга менен анын синдиси Изабеллага билим берүүгө кам көрүп келишкен. Анын аркасында сүрөтчү бир нече тилде эркин сүйлөп, бала кезинен эле белгилүү поляк сүрөтчүлөрү Казимер Похвальский, Юзеф Седлецкий жана Антония Пиотровскийден жеке сүрөт сабактарын алган.

ИСКУССТВОГО КАРАЙ ЖОЛ

Ал кезде аялдар Краковдогу Сүрөт академиясында окууга мүмкүнчүлүк ала алган эмес, ошондуктан 1886-жылдан тартып Ольга Бознанская Германияда Мюнхенде, ошол эле учурда Карл Крихельдорф менен Вильгельм Дюрранын жетекчилиги астында жеке менчик мектептерде да окуган. Мындан тышкары, ал өзүнүн техникасын өркүндөтүү менен бирге, жергиликтүү галереяларда мурунку чеберлердин эмгектерин көчүрүп келген.

Бознанскаянын дебюту 1886-жылы Краковдогу Көркөм өнөр сүйүүчүлөрүнүн коому уюштурган көргөзмөдө болгон. Анын алгачкы эмгектери – портреттери жана жанрдык сценалары дароо эле сынчылардын көңүлүн бурат. Мюнхенде ал өзүнүн алгачкы ири эмгектерин жараткан, мисалга алсак, «Мектеп формасын кийген баланын портрети» жана «Күнөсканада» (1890). Ак жана кызгылт түстөрдүн акценти менен кара түстө тартылган бул полотно Бознанскаянын жумшак сүртүмдүн жана образдардын терең психологиялык өнүгүшүн негиздеген өзгөчө стилин көрсөттү.

Autoportret, 1893 / Автопортрет, 1893

Эл аралык белгилүүлүк сүрөтчүгө 1893-жылы «Мисс Мэри Брем» портрети Лондондо сыйлык алгандан кийин келген. Көп өтпөй ал Венадагы көргөзмөдө «Сүрөтчү Паул Ноймандын портрети» аттуу чыгармасы үчүн алтын медаль менен сыйланган. Бул ийгиликтер Бознанскаянын өз доорунун эң мыкты портретчилеринин бири катары репутациясын бекемдеген

Anemone, 1901 / Анемондор, 1901

жана ошондон бери анын эмгектери Польшада, Европада жана АКШда көргөзмөгө коюлуп келет.

Сүрөтчү бир нече жолу сыйлыктар менен сыйланган, анын ичинде Мюнхенде өткөн Эл аралык көргөзмөдө алтын медаль (1905), Франциянын Ардак легиону (1912), Париждеги Ехро көргөзмөсүндө Гран-при (1939) жана *Polonia Restituta* ордени (1938) менен сыйланган. Ольга Бознанская көптөгөн маанилүү европалык көркөм бирикмелердин, анын ичинде Польша сүрөтчүлөрүнүн союзунун мүчөсү жана 1901-жылдан бери *Société Nationale des Beaux Arts* уюмунун мүчөсү болгон.

ФИРМАЛЫК СТИЛЬ: КҮМҮШ ТҮСТҮҮ ЖАРЫК ЖАНА ОБРАЗДЫН ПСИХОЛОГИЯСЫ

Ольга Бознанская, биринчи кезекте, көрүнүктүү портрет сүрөтчүсү. Сүрөттөрүндө адамдын жүзүнө басым жасап, анын руханий абалын чеберчилик менен жеткирип, колдун формасына өзгөчө маани берген. Мюнхенде жүргөн учурундагы чоң өлчөмдөгү полотнолорго тартылган эмгектери бир аз муздак, монументалдуу сүрөттөр эле.

Ал эми Париждеги портреттери романтикалуу боло баштаган. Ольга Бознанская өзүнүн жеке стилин абдан эрте иштеп чыккан. Ал эч кимди кайталаган эмес. Сүрөтчүнүн өнүгүшүнө Джеймс Макнейл Уистлердин эмгеги, ошондой эле Веласкес, Эдуард Мане жана Вильгельм Лейблдин сүрөттөрү чоң таасирин тийгизген. Импрессионизмден ал өзүнө жакын нерсени – ачык түстөрдүн берилишин, тумандуу атмосферада бүдөмүк болгон сүрөттүн жумшак үлгүсүн жана текстурасын алды. Анын стилинин эң маанилүү эле-

менти – бул күмүш-боз түс, анын жардамы менен ал тондордун, жарым тондордун жана нюанстардын бай түстөрүн бере алган.

Анын эң белгилүү сүрөттөрүнүн бири – «Хризантема кармаган кыз» (1894). Бул эмгек анын чыгармачылыгынын символу болуп калды: ички дүйнөсү таза жаш моделдин ойлуу көрүнүшү жана назиктиги кенепте чагылдырылган. Ошол кездеги сынчылар Бознанскаянын бул чыгармада модернизмдин таасири менен өзүнүн көз карашын айкалыштырып, картинаны европалык живописстин шедевринде айландырганын баса белгилешкен.

Бознанскаянын эң кызыктуу эмгектеринин бири 1906-жылы тартылган автопортрети болгон. Сүрөтчү өзүн замандаштары кандай таанып билсе, так ошондой көрсөткөн, ал искусствого өтө берилген, ар дайым ойго баткан, бир аз жашоодон оолагырак эле.

Бознанская портреттерден тышкары натюрмортторду тарткан, анда гүлдөр жана тиричилик буюмдары негизги ролду ойногон. Анын «Анемондор» (1901) жана «Ваза менен натюрморт» (1918) чыгармалары түстөрдүн жана композициянын укмуштуудай сезимин көрсөткөн. Сүрөтчүнүн ар бир боек сүртүмү учурдун ирмемдин ийкемдүүлүгүн чагылдырып турат.

ПАРИЖ: БЕЛГИЛҮҮЛҮК ЖАНА ЖАЛГЫЗДЫК

Ольга Бознанская 1898-жылы Парижде көчүп барып, ал жерде биротоло жашап калат. Анын талантын дароо эле баалап, француз өкмөтү анын бир нече эмгектерин улуттук коллекцияга сатып алган жана сынчылар анын өнөрүнүн тереңдигине суктанышкан. Ал эл аралык сыйлыктарды алып, Европада жана АКШда көргөзмө уюштурат.

Бирок ийгилигине карабастан, Ольга Бознанскаянын жеке жашоосу жакшы болгон эмес, анын көптөгөн күйөрмандары болгонуна карабастан, өмүр бою жалгыз өткөн. Сүрөтчү көп жылдар бою Иосиф Чайковский аттуу сүрөтчү менен убада алышкан эле, бирок ага карабастан алардын мамилеси ажырашуу менен аяктайт. Ал үчүн убакыт токтоп калгандай болду. Соңку кырк жыл аралыгында жана

Ольга Бознанская, 1930

ошондой эле өмүрүнүн акырына чейин сүрөтчү 1900-жылдын модасына ылайык кийинип жүргөн. Ата-сынын өлүмү, андан соң 1934-жылы өзүн-өзү өлтүрүү менен аяктаган эжесинин катуу психикалык оорусу сүрөтчүнүн терең кайгыга батуусун ого бетер күчөткөн. Ольга Бознанская баардык көңүлүн ишине гана бурууга аракет кылган. Ал өзүн өз студиясында жан-жаныбарлардын курчоосунда эң жакшы сезчү. Сүрөтчү абдан жөнөкөй жашаган, бирок муктаж болгондорго жардам берүүдөн эч качан баш тарткан эмес. Ал жөнүндө өзүн Ыйык Франциск сыяктуу алып жүргөнүн айтышчу.

Анын өмүр баянында акыркы париждеги жылдарындагы образы көп эскерилет, анда анын эскиче көйнөк кийген эксцентрикалуу

Portret dwojga dzieci na schodach, 1898 / Тепкичте отурган эки баланын портрети, 1898-жыл

(адаттан тыш, таң калаарлык) улгайган айым катары өзүнүн иретсиз студиясында чуркаган чычкандарга тамак берип жатканы сүрөттөлгөн. Анын сүрөттөрү меланхолик жана бүдөмүк көрүнүштө болуп, анын ички абалын чагылдырып турган. Бознанская өзүн коргоп мындай деп айткан: «Бардык сынчылар муну кайгылуу деп жазышат, бирок кайгылуу нерсеге каршы эмне кылсак болот? Мен башкача боло албайм...»

Ольга Бознанская Польшага биротоло кайткысы келген эмес, бирок ошону менен бирге эле француз жарандыгын да алгысы келген эмес. Польшада Ольга Бознанскаяга жардам берүү комитети түзүлүп, Варшаванын улуттук музейи анын сүрөттөрүн сатып алган. Бир нече убакыт бою сүрөтчүнүн бюджетти 1934-жылы ыйгарылган Польшанын мамлекеттик сыйлыгы менен толукталып турган.

Сүрөтчү акыркы жолу 1937-1938-жылдары Парижде жана Венецияда өткөн көргөзмөлөрдө ийгиликке жетишкен, анда анын беш картинасы, анын ичинде Италиянын королуна Дыгат айымдын портрети сатылган.

ШЫКТАНДЫРГАН МУРАС

Ольга Бознанская өмүрүнүн акыркы күндөрүнө чейин иштеп келген, анткени анын иши жашоосунун маңызына айланган. Ал Парижде Экинчи дүйнөлүк согуш учурунда 1940-жылдын 26-октябрында дүйнөдөн кайткан.

Ольга Бознанская живописстин эч кандай мектебин түзгөн эмес, анын иши искусствонун түптөмөсүнөн бери өзгөрүшүнө себеп боло албаса дагы, анын ысымы сүрөт тарыхында түбөлүккө сакталып калган. Анын сүрөттөрү дүйнөнүн эң ири музейлеринде сакталып, анын стили өзгөчө жана таанымал бойдон калууда.

Көркөм сынчы Роджер Маркс Бознанскаянын чыгармачылыгын абдан так аныктап, «...ал окуяларды айтууга аракет кылбайт жана тез эффектке маани бербейт, анын сүрөттөрү шашкандар үчүн арналган эмес. Бул сүрөттөр көрүүчүнүн көңүлүн топтоону жана алар жөнүндө ойлоону убагыт бөлүүнү талап кылат...» деп баса белгилеген. ■

FIODOR ORŁOWSKI – ŻOŁNIERZ DWÓCH OJCZYZN

Fiodor Orłowski był oficerem Armii Czerwonej i Wojska Polskiego, uczestnikiem II wojny światowej, kawalerem odznaczeń radzieckich i polskich, człowiekiem, którego życie uosabia wytrwałość, honor i wierność Ojczyźnie – niezależnie od jej granic. Jego los to historia polskiej rodziny wyrwanej przez wichry XX wieku z rodzinnej ziemi i opowieść o człowieku, który potrafił zachować godność w epoce prześladowań, wojen i przesiedleń.

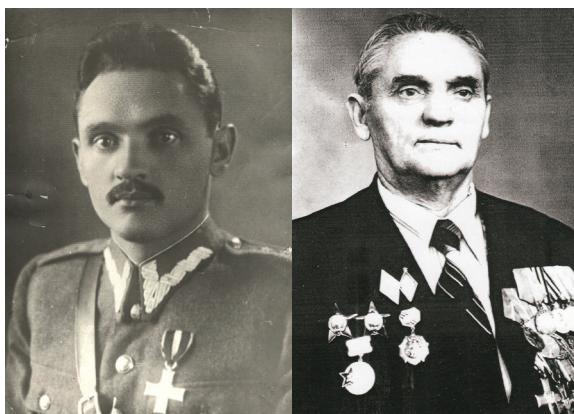
DZIECIŃSTWO I MŁODOŚĆ

Fiodor Orłowski urodził się w 1916 roku w rodzinie chłopskiej w ukraińskiej wsi Kosakówka. Jego rodzice, **Paweł i Anna Orłowsky**, byli Polakami i przed 1917 rokiem zajmowali się rolnictwem, prowadząc dość duże gospodarstwo. Jednak rewolucja, a później kolektywizacja zburzyły dotychczasowy porządek życia. Po śmierci Pawła Orłowskiego w 1922 roku Anna nie była w stanie utrzymać pięciorga dzieci, dlatego Fiodor Orłowski aż do 1927 roku wychowywał się u wuja ze strony matki – **Iwana Żurawskiego**, który nie miał własnych dzieci. Wychowany wśród ludzi pracowitych, od najmłodszych lat znał wartość chleba i wykształcenia i mimo trudnych warunków życiowych ukończył w 1933 roku szkołę powszechną, pragnąc dalej się uczyć. Polityka represji wobec Polaków w tamtych latach zmusiła rodzinę do opuszczenia miejsca zamieszkania – wraz z matką wyjechali do starszego brata, który mieszkał we Frunze (obecnie Biszkek), gdzie Fiodor zamierzał kontynuować naukę.

We Frunze Fiodor napotkał nowe trudności. Krewni nie byli w stanie utrzymać całej rodziny, więc Fiodor musiał odłożyć plany dalszej nauki i przez prawie rok pracował w gospodarstwie brata. Mimo to jego dążenie do zdobycia wiedzy okazało się silniejsze niż okoliczności. W 1936 roku Fiodor Orłowski dostał się do technikum handlowego, które ukończył w 1939 roku, zdobywając zawód towaroznawcy. Został skierowany do pracy w instytucji handlowej.

LATA WOJENNE

W październiku 1939 roku Fiodor Orłowski został powołany do czynnej służby wojskowej w Armii Czerwonej. Do października 1941 roku był kierownikiem żołnierskiej stołówki, a następnie rozpoczął naukę we Władywostockiej Szkole Piechoty w Komsomolsku. Po ukończeniu szkoły otrzymał stopień lejtnanta (porucznika) i rozpoczął służbę oficerską.

Fiodor Orłowski / Федор Орловский

Kluczowym momentem w jego biografii było skierowanie do 1. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, formowanej w 1943 roku w Sielcach nad Oką. Fiodor Orłowski służył w składzie Wojska Polskiego od lipca 1943 do czerwca 1947 roku. Brał czynny udział w walkach o wyzwolenie Polski, a po zakończeniu działań wojennych – w walce z uzbrojonymi formacjami podziemnymi. Jako szef sztabu opracowywał również plany, według których patrolowano szosy, ochraniano ruch pociągów pasażerskich i dworce.

Za swoją służbę Fiodor Orłowski został uhonorowany wieloma odznaczeniami, w tym: **Orderem Krzyża Grunwaldu III kl.** (1945), **Orderem Srebrnego Krzyża Zasługi** (1946), **Krzyżem Walecznych** (1946), **Medalem „Za wyzwolenie Warszawy”** (1945).

ŚWIADEK WYZWOLENIA MAJDANKA

Jednym z najbardziej tragicznych i pamiętnych epizodów w życiu Fiodora Orłowskiego i jego żony Haliny był udział w wyzwoleniu obozu koncentracyjnego Majdanek. Według wspomnień Haliny, kiedy żołnierze weszli na teren obozu, piece wciąż były ciepłe, a wszędzie leżały posegregowane włosy, zęby, ubrania. Fiodor Orłowski był jednym

ze świadków okropieństw nazistowskiej maszyny śmierci i uczestniczył w procesie przeciwko komendantowi obozu, który został skazany na karę śmierci przez powieszenie.

Wiele lat później Orłowsky zostali zaproszeni na uroczystości z okazji trzydziestolecia wyzwolenia Majdanek. Żona Halina z córką Anną wzięły udział w obchodach, natomiast Fiodor Orłowski nie był w stanie pojechać – wspomnienia były dla niego zbyt bolesne.

PO WOJNIE

Po demobilizacji w 1947 roku Fiodor Orłowski wrócił do Kirgistanu, gdzie pozostawała jego rodzina: brat, siostry i matka. Kontynuował służbę w szeregach Armii Radzieckiej, osiągając stopień pułkownika. Wykładał w katedrze wojskowej uniwersytetu, był kierownikiem działu szkoleniowego, organizował ćwiczenia wojskowe dla studentów.

W latach 60. został przeniesiony do rezerwy z powodu redukcji etatów, co bardzo przeżył – armia była sensem jego życia. W 1980 roku, planując podróż do Polski, Fiodor Orłowski podczas leczenia w Leningradzie przeszedł ciężki zawał serca. Wkrótce zmarł z powodu niewydolności nerek. Miał 64 lata.

ФЕДОР ОРЛОВСКИЙ – СОЛДАТ ДВУХ ОТЕЧЕСТВ

Федор Орловский был офицером Красной армии и Войска Польского, участником Второй мировой войны, кавалером советских и польских наград, человеком, чья жизнь олицетворяет стойкость, честь и верность Родине независимо от ее границ. Его судьба – это история польской семьи, вырванной вихрями XX века из родной земли, и рассказ о человеке, сумевшем сохранить достоинство в эпоху гонений, войн и переселений.

ДЕТСТВО И ЮНОСТЬ

Федор Орловский родился в 1916 году в крестьянской семье в украинском селе Коссаковка. Его родители, **Павел и Анна Орловские**, были поляками, до 1917 года занимались земледелием и содержали довольно большое хозяйство. Однако революция, а затем коллективизация разрушили привычный уклад жизни. После смерти Павла Орловского в 1922 году Анна не могла содержать пятерых детей, поэтому Федор Орловский до 1927 года воспитывался у дяди по материнской линии – **Ивана Журавского**, у которого не было своих детей. Выросший среди трудолюбивых людей, он с ранних лет знал цену хлеба и образованию, и, несмотря на тяжелые условия жизни, в 1933 году окончил начальную школу, желая продолжать учебу. Политика репрессий против поляков в те годы вынудила семью покинуть место проживания – вместе с матерью он уехал к старшему брату, жившему в городе Фрунзе (ныне Бишкек), где Федор рассчитывал продолжить образование.

Во Фрунзе Федор столкнулся с новыми трудностями. Родственники не могли содержать всю семью, поэтому он был вынужден отложить учебу и почти год работал в хозяйстве брата. Тем не менее стремление к знаниям оказалось сильнее обстоятельств. В 1936 году Федор Орловский поступил в торговый техникум, который окончил в 1939 году, получив профессию товароведа, и был направлен на работу в торговое учреждение.

ВОЕННЫЕ ГОДЫ

В октябре 1939 года Федор Орловский был призван на действительную военную службу в Красную армию. До октября 1941 года он был заведующим солдатской столовой, а затем поступил во Владивостокское пехотное училище в Комсомольске. По окончании училища Федор Орловский получил звание лейтенанта и начал офицерскую службу.

Żona Halina Orłowska / Жена Галина Орловская

Ключевым моментом его биографии стало направление в 1-ю Польскую пехотную дивизию им. Тадеуша Костюшко, сформированную в 1943 году в Сельцах на Оке. Федор Орловский служил в составе Войска Польского с июля 1943 по июнь 1947 года. Принимал активное участие в боях за освобождение Польши, а после окончания военных действий – в борьбе с вооруженными подпольными формированиями. В качестве начальника штаба Федор Орловский разрабатывал планы патрулирования шоссе, а также охраны движения пассажирских поездов и вокзалов.

За свою службу Федор Орловский был удостоен многих наград, в том числе: **ордена Креста Грюнвальда III степени** (1945), **ордена Серебряного Креста Заслуги** (1946), **Креста Храбрых** (1946), **медали «За освобождение Варшавы»** (1945).

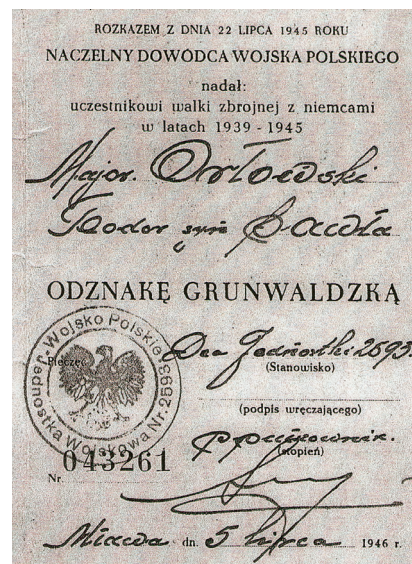
Fiodor Orłowski z córką Anną / Федор Орловский с дочерью Анной

СВИДЕТЕЛЬ ОСВОБОЖДЕНИЯ МАЙДАНКА

Одним из самых трагических и памятных эпизодов в жизни Федора Орловского и его жены Галины стало участие в освобождении концлагеря Майданек. По воспоминаниям Галины, когда солдаты вошли на территорию лагеря, печи еще оставались теплыми, а повсюду лежали

рассортированные волосы, зубы, одежда. Орловский был одним из свидетелей ужасов нацистской машины смерти и участвовал в суде над комендантом лагеря, который был приговорен к смертной казни через повешение.

Много лет спустя Орловские были приглашены на торжества по случаю 30-летия освобождения Майданка. Жена Галина вместе с дочерью Анной участвовали в этих мероприятиях, а Федор Орловский не смог поехать – воспоминания были для него слишком тяжелыми.

RODZINA

Fiodor Orłowski poznał swoją przyszłą żonę Halinę podczas wojny, w 1943 roku. **Halina, córka Ilji Kaczergina i Julii Zegelenek**, wcześniej została sierotą – jej matka zmarła, gdy dziewczynka miała zaledwie dwa i pół roku.

W czasie wojny los zaprowadził ją do szeregów Armii Czerwonej, skąd została przeniesiona do Wojska Polskiego. Choć z pochodzenia nie była Polką – w jej żyłach płynęła krew rosyjska, francuska i czeska – służba w wojsku polskim stała się dla niej ważną szkołą życia. To wtedy nauczyła się języka polskiego i prawdziwie przyswoiła polską kulturę.

Fiodor i Halina Orłowsky wychowali trzy córki – **Halinę, Annę i Julię** – ucząc je szacunku do języka polskiego, historii i wiary katolickiej. Na znak głębokiego przywiązania do ojca wszystkie córki, wychodząc za mąż, zachowały jego nazwisko, kontynuując ród Orłowskich.

Wnuczka Fiodora Orłowskiego i córka Julii Orłowskiej – **Anna** – również wychowywała się w tradycjach polskich i w duchu katolickim. Ukończyła Politechnikę Warszawską i wraz z mężem **Marcinem** mieszka w Warszawie, gdzie wychowują dwoje dzieci – **Jerzego i Jagodę**.

Fiodor Orłowski pozostawił po sobie nie tylko nazwisko, ale i silny fundament rodziny, która umacnia się z każdym nowym pokoleniem. Jego potomkowie pielęgnują pamięć o nim, są dumni ze swoich korzeni i dążą do zachowania oraz pomnażania wszelkiego dobra i wartości, jakie im przekazał. ■

Podczas koncertu, od lewej Helena Roszczyna, Anna i Julia Orłowskie / На концерте, слева направо – Елена Рощина, Анна и Юлия Орловские

ПОСЛЕ ВОЙНЫ

После демобилизации в 1947 году Федор Орловский вернулся в Киргизию, где оставалась его семья: брат, сестры и мать. Он продолжил службу в рядах Советской армии, дослужился до звания полковника. Преподавал на военной кафедре университета, был начальником учебной части, организовывал военные сборы для студентов.

В 1960-е годы Федор Орловский был уволен в запас по сокращению, что он тяжело пережил – армия была смыслом его жизни. В 1980 году, планируя поездку в Польшу, Орловский во время лечения в Ленинграде перенес тяжелый инфаркт. Вскоре он умер от почечной недостаточности. Ему было 64 года.

СЕМЬЯ

Федор Орловский познакомился со своей будущей женой Галиной во время войны, в 1943 году. **Галина, дочь Ильи Качергина и Юлии Зегеленек**, рано осталась сиротой. Ее мать умерла, когда девочке было всего два с половиной года.

В годы войны судьба привела ее в ряды Красной армии, откуда она была переведена в Войско Польское. Хотя по происхождению она не была полькой – в ее жилах текла русская, французская и чешская кровь – служба в польской армии стала для нее важной школой жизни. Именно тогда она выучила польский язык и по-настоящему прониклась польской культурой.

Федор и Галина Орловские вырастили трех дочерей – **Галину, Анну и Юлию** – воспитывая их в духе уважения к польскому языку, истории и католической вере. В знак глубокого уважения к отцу все дочери, выходя замуж, сохранили его фамилию, продолжая род Орловских.

Внучка Федора Орловского и дочь Юлии Орловской – **Анна** – также воспитывалась в польских традициях и католическом духе. Она окончила Варшавский политехнический университет и вместе с мужем **Марчином** живет в Варшаве, где они воспитывают двоих детей – **Ежи и Ягodu**.

Федор Орловский оставил после себя не только фамилию, но и прочный фундамент семьи, которая крепнет с каждым новым поколением. Его потомки хранят память о нем, гордятся своими корнями и стремятся сохранить и приумножить все то доброе и ценное, что он оставил им в наследство. ■

Spotkanie Kirgiskiej Polonii, 1999: w pierwszym rzędzie druga z prawej – żona Halina Orłowska, w drugim rzędzie druga z lewej – Julia Orłowska, druga z prawej – jej córka Anna / Встреча Кыргызской Полинии, 1999: в первом ряду вторая слева – жена Галина Орловская, во втором ряду вторая слева – Юлия Орловская, вторая справа – ее дочь Анна

NOWY IMPULS DO WSPÓŁPRACY

22 maja 2025 roku w Biszkeku odbyło się spotkanie przedstawicieli Assamblei Narodu Kirgistanu z Wysokim Komisarzem OBWE ds. mniejszości narodowych, panem Christopphem Kampem.

W wydarzeniu uczestniczyli członkowie Rady Assamblei z jej przewodniczącym Alмамбетом Матубраимовым. Rozmowy koncentrowały się na tym, jak uczynić społeczeństwo jeszcze bardziej inkluzywnym i zintegrowanym. W Kirgistanie żyją przedstawiciele ponad stu grup etnicznych, z których każda ma prawo do zachowania własnego języka, tradycji i dziedzictwa kulturowego. Wizyta Christopha Kampha otworzyła nowe możliwości współpracy, szczególnie w dziedzinie edukacji, kultury oraz ochrony prawnej.

Assambleja, zrzeszająca ponad trzydzieści wspólnot etnicznych, pozostaje kluczową platformą, reprezentującą interesy wszystkich grup. Jej działalność na rzecz ochrony języków i tradycji stanowi fundament stabilności społeczeństwa wielonarodowego.

Przewodniczący Rady podkreślił, że Assambleja aktywnie tworzy przestrzeń dialogu dla młodzieży i kobiet, wspiera projekty promujące wielojęzyczność, historię i tolerancję, a także rozwija inicjatywy kulturalne.

Assambleja Narodu Kirgistanu, jako pomost między społeczeństwem a władzą, nie tylko reprezentuje głosy mniejszości, ale także uczestniczy w opracowywaniu dokumentów i programów narodowych promujących tolerancję i jedność narodu kirgiskiego.

Владимир Нарозия, przewodniczący Ukraińskiego Towarzystwa „Beregina”, zaznaczył: *Naszym celem jest przekształcenie różnorodności w siłę, a tradycji – w fundament dla innowacji.*

Uczestnicy spotkania zgodnie podkreślili, że szacunek wobec kultury każdego człowieka to podstawa trwałego pokoju. To właśnie poprzez taki dialog buduje się przyszłość, w której nie ma miejsca na podziały.

Na zakończenie spotkania Komisarz OBWE Christoph Kamp otrzymał 79. numer czasopisma „Polonus w Kirgistanie” jako świadectwo tego, że wszystkie narody w naszym kraju mogą swobodnie pielęgnować swoją kulturę i język. ■

НОВЫЙ ИМПУЛЬС ДЛЯ СОТРУДНИЧЕСТВА

22 мая 2025 года в Бишкеке состоялась встреча представителей Ассамблеи народа Кыргызстана с Верховным комиссаром ОБСЕ по делам национальных меньшинств Кристофом Кампом.

В мероприятии приняли участие члены Совета Ассамблеи во главе с председателем Алмамбетом Матубраимовым. Собравшиеся обсудили, как сделать общество еще более инклюзивным и сплоченным. В Кыргызстане проживают представители более ста этнических групп, каждая из которых имеет право сохранять свой язык, традиции и культурное наследие. Визит Кристофа Кампа открыл новые возможности для сотрудничества, особенно в сферах образования, культуры и правовой защиты.

Ассамблея, объединяющая более тридцати этнических диаспор, остается ключевой платформой, представляющей интересы всех национальных групп. Ее деятельность по защите языков и традиций – фундамент стабильности многонационального общества.

Председатель Совета отметил, что Ассамблея создает диалоговые площадки для молодежи и женщин, поддерживает проекты по многоязычию, истории, толерантности и культурные инициативы.

Ассамблея народа Кыргызстана, являясь мостом между обществом и властью, не только представляет голоса этнических групп, но и участвует в разработке национальных документов и программ, направленных на продвижение толерантности и единства кыргызского народа.

Владимир Нарозия, председатель Украинского общества «Берегиня», отметил: *«Наша цель – превратить многообразие в силу, а традиции – в основу для инноваций».*

Участники встречи уверены: уважение к культуре каждого – это основа мира. И именно через такие диалоги строится будущее, где нет места разобщенности.

В завершение встречи комиссар ОБСЕ Кристоф Камп получил 79-й выпуск журнала «Полонус в Кыргызстане» как символ того, что все народы нашей страны могут свободно сохранять свою культуру и язык. ■

WIOSNA W KIRGISKIEJ POLONII

Wiosna to czas wyjątkowych świąt – zarówno dla chrześcijan, jak i dla muzułmanów. Polonia w Kirgistanie uczestniczy we wszystkich świątach, pielęgnując tradycje przodków i budując mosty między naszymi kulturami.

Niedziela Palmowa, rozpoczynająca Wielki Tydzień, przypomina o przybyciu Jezusa do Jerozolimy, witanego przez tłumy z gałązkami palmowymi. Jednak w Polsce, gdzie palmy nie rosną, od wieków zastępowano je gałązkami wierzby, bukszpanu czy innych roślin. W różnych regionach Polski powstały unikalne tradycje tworzenia palm, często o imponujących rozmiarach i bogatym zdobnictwie. Tę piękną tradycję postanowiliśmy przybliżyć także dzieciom z kirgiskiej Polonii. W siedzibie naszego Stowarzyszenia „Odrodzenie” zorganizowaliśmy warsztaty, podczas których dzieci, młodzież i dorośli uczyli się tworzyć własne palmy. Naszym gościem była lektorka języka polskiego Iga Strzałka, która opowiedziała o religijnym i ludowym znaczeniu tego święta. Wykorzystując dostępne materiały – kolorowy papier, bibułę, kwiaty i gałązki – dzieci, młodzież i dorośli uczyli się, jak własnoręcznie wykonać wielkanocne palmy, i naprawdę stworzyli małe arcydzieła sztuki ludowej.

Pani Wanda: *To dla nas bardzo ważne, aby dzieci polonijne nie tylko uczyły się języka polskiego, ale także poznawały tradycje i zwyczaje swoich przodków.*

Pani Lejli: *Tworzenie palm to okazja, by poczuły się bliżej polskich korzeni i nauczyły czegoś więcej o ludowych tradycjach.*

Kanykej: *Dla nas wszystkich to była nie tylko nauka, ale też świetna zabawa. Taka wspólna praca rozwija nasze zdolności, kreatywność i poczucie wspólnoty.*

A później Polonia jak co roku spotkała się, aby wspólnie świętować **Wielkanoc**. Był to czas radości, rozmów i kosztowania tradycyjnych potraw. Pani Lejli upiekła pyszny mazurek, który wszystkim bardzo smakował.

Ale Wielkanoc nie była jedynym świętem podczas tej wiosny. W tym roku 30 marca obchodziliśmy w Kirgistanie ważne dla muzułmanów święto **Orozo-Ajt**, które kończy święty miesiąc Ramadan, miesiąc bardzo surowego postu. Wyglądało to tak, że przed wschodem słońca można spożyć ostatni posiłek, póź-

niej, w ciągu dnia nie wolno nic jeść ani pić i dopiero po zachodzie słońca można znów jeść. Takim sposobem oczyszcza się duszę i ciało. Święto Orozo-Ajt – na zakończenie postu – to bardzo rodzinne święto, czas radości, miłosierdzia i pomocy potrzebującym. W tym dniu muzułmanie odpowiadają **Ajt-namaz** – specjalną modlitwę świąteczną w meczetach – a następnie całe rodziny gromadzą się przy suto zastawionym stole, odwiedzają swoich krewnych, pomagają potrzebującym.

Aisza: *W tym dniu zawsze wstajemy wcześniej rano, mama już upiekła boorsoki, tata idzie na Ajt-namaz, a potem świętujemy razem z dziadkami.*

Adela: *My w tym roku razem z moimi koleżankami już po raz trzeci pościłyśmy i muszę powiedzieć, że wcale nie było trudno.*

Asmana: *Zawsze w tym dniu przygotowujemy dużo jedzenia, żeby podzielić się z tymi, którzy nie mają możliwości nakryć bogatego stołu. Trzeba odwiedzić siedem domów i spróbować smakołyków – to przynosi szczęście!*

Wszystkie te święta – Niedziela Palmowa, Wielkanoc i Orozo-Ajt – łączą ludzi, niezależnie od pochodzenia i wyznania. To czas wspólnoty, szacunku, radości i nadziei. Pokazują, jak pięknie można łączyć tradycje różnych kultur w jednym sercu – w sercu Polonii w Kirgistanie. ■

BON ŚWIĄTECZNY DLA PANI BACHIANY

Nauczycielka Bachiana Biegaliyew została laureatką „Bonu świątecznego dla nauczycieli polonijnych”, przyznawanego pod koniec 2024 roku przez Instytut Rozwoju Języka Polskiego i Fundację „Wolność i Demokracja”.

Pani Bachiana z zaangażowaniem uczy języka polskiego w szkole polonijnej przy PSKO „Odrodzenie”, prowadzi zajęcia muzyczne z zespołem wokalnym „Krakowianka”, a także aktywnie wspiera organizację wydarzeń kulturalnych i konkursów.

„Bon świąteczny” to wyróżnienie przyznawane nauczycielom polonijnym z przeznaczeniem na cele rozwojowe. Pani Bachiana Biegaliyew przeznaczyła bon na zakup kolorowej drukarki, która z pewnością ułatwi jej dalszą pracę z dziećmi. ■

ВЕСНА В КЫРГЫЗСКОЙ ПОЛОНИИ

Весна – это время особых праздников как для христиан, так и для мусульман. Полония в Кыргызстане участвует во всех праздниках, сохраняя традиции предков и строя мосты между нашими культурами.

Вербное воскресенье, которое открывает Страстную неделю, напоминает нам о том, как Иисус въехал в Иерусалим, где толпы людей встречали Его с пальмовыми ветвями. Но в Польше, где пальмы не растут, их традиционно заменяют ветками вербы, самшита или других растений. В разных регионах Польши есть свои особенные традиции изготовления пальм – часто очень больших и красиво украшенных. С этой замечательной традицией мы решили познакомить детей и молодежь кыргызской Полонии. В нашем объединении «Одродzenie» мы провели мастер-классы, где все желающие могли научиться сами делать пальмы. Нашей гостьей была преподавательница польского языка Ига Стшалка, которая рассказала о религиозном и народном смысле этого праздника. Используя простые материалы – цветную и креповую бумагу, цветы и веточки – все вместе делали пасхальные пальмы и создали настоящие маленькие шедевры народного творчества.

Пани Ванда: Для нас очень важно, чтобы дети не только изучали польский язык, но и узнавали традиции и обычаи своих предков.

Пани Лейли: Создание пальм – это возможность почувствовать себя ближе к польским корням и узнать больше о народных традициях.

Каныкей: Для всех нас это было не только обучение, но и отличное развлечение. Такая совместная работа развивает наши способности, креативность и чувство общности.

А затем Полония, как и каждый год, собралась, чтобы вместе отпраздновать **Пасху**. Это было время радости, общения и дегустации традиционных блюд. Пани Лейли испекла вкусный мазурек, который всем очень понравился.

Но Пасха не была единственным праздником этой весны. В этом году 30 марта в Кыргызстане отметили важный для мусульман праздник **Орозо-Айт**, завершающий священный месяц Рамадан – месяц строгого поста. В этот период разрешается принимать

пищу только после захода солнца, в течение дня нельзя ни есть, ни пить. Так очищаются душа и тело. Орозо-Айт – это праздник окончания поста, очень семейный и радостный. В этот день мусульмане совершают в мечетях **Айт-намаз** – особую праздничную молитву, а потом собираются всей семьей за богато накрытым столом, навещают родственников и помогают нуждающимся.

Айша: В этот день мы всегда встаем очень рано, мама уже испекла боорсоки, папа идет на Айт-намаз, а потом мы празднуем вместе с бабушками и дедушками.

Аделя: В этом году я вместе с подругами уже в третий раз постилась, и могу сказать, что это совсем не было трудно.

Асмана: В этот день мы всегда готовим много еды, чтобы поделиться с теми, кто не может накрыть богатый стол. Нужно посетить семь домов и везде попробовать угощения – это приносит счастье!

Все эти праздники – Вербное воскресенье, Пасха и Орозо-Айт – объединяют людей независимо от происхождения и вероисповедания. Это время единства, уважения, радости и надежды. Они показывают, как красиво можно соединять традиции разных культур в одном сердце – в сердце Полонии Кыргызстана. ■

ПОДАРОЧНЫЙ БОНУС ДЛЯ ПАНИ БАХИАНЫ

Пани Бахиана Бегалиева стала лауреатом «Подарочного бонуса для учителей полонийных школ», который в конце 2024 года присудил Институт развития польского языка и Фонд «Свобода и Демократия».

Пани Бахиана с большим энтузиазмом преподает польский язык в полонийной школе при ПКПО «Одродzenie», проводит музыкальные занятия с вокальным ансамблем «Краковянка» и активно помогает в организации культурных мероприятий и конкурсов.

«Подарочный бонус» – это награда, присуждаемая полонийным учителям и предназначенная для развития их деятельности. Пани Бахиана использовала этот бонус на покупку цветного принтера, который, без сомнения, облегчит ее дальнейшую работу с детьми. ■

NIEBIESKIE IGRZYSKA – ONE NAS POŁĄCZYŁY!

26 kwietnia 2025 roku w Bibliotece im. Bajalinowa zorganizowaliśmy wyjątkowe wydarzenie łączące sport, zabawę, edukację i integrację społeczną. Niebieskie Igrzyska to międzynarodowa inicjatywa pod patronatem Instytutu Wspomagania Rozwoju Dziecka, której celem jest zwiększanie wiedzy na temat autyzmu.

Wzięliśmy udział w Niebieskich Igrzyskach jako pierwsza organizacja z Azji Środkowej: Polskie Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Odrodzenie” wspólnie z Fundacją „Chon Umtuluu” oraz dziećmi ze Szkoły Muzycznej im. M. Abdraewa. Wszyscy uczestnicy – dzieci, młodzież i dorośli – byli ubrani na niebiesko, na znak solidarności z osobami w spektrum autyzmu.

W programie znalazły się gry sportowe, warsztaty sensoryczne, prezentacje multimedialne i konkursy wiedzy o autyzmie. Była to okazja nie tylko do nauki, ale też do budowania międzykulturowych mostów.

Pamiętajmy – autyzm nie wyklucza. Zrozumienie, akceptacja i wspólna zabawa mogą zmieniać świat. Niebieskie Igrzyska pokazują, że różnorodność nas wzbogaca i że razem możemy więcej. Jesteśmy z jednej drużyny! ■

СИНЯЯ ОЛИМПИАДА – МЫ ВМЕСТЕ!

26 апреля 2025 года в библиотеке им. Баялинова мы провели мероприятие, которое объединило спорт, развлечения, обучение и социальную интеграцию. «Синяя олимпиада» – это международная инициатива под патронатом Института поддержки развития ребенка, направленная на повышение осведомленности об аутизме.

Мы стали первыми участниками из Центральной Азии: Польское культурно-просветительское объединение «Одродzenie» вместе с фондом «Чон Умтулуу» и детьми из музыкальной школы им. М. Абдраева приняли участие в «Синей олимпиаде». Все участники – дети, молодежь и взрослые – были одеты в синий цвет в знак солидарности с людьми из аутистического спектра.

В программе были спортивные игры, сенсорные мастер-классы, мультимедийные презентации и викторины на тему аутизма. Это была не только возможность узнать больше, но и построить межкультурные мосты.

Помните: аутизм – не преграда. Понимание, принятие и совместные игры могут изменить мир. «Синяя олимпиада» демонстрирует, что разнообразие делает нас сильнее, а вместе мы можем добиться большего. Мы – одна команда! ■

Polskie Stowarzyszenie „Odrodzenie” – uczestnikiem międzynarodowej akcji Niebieskie Igrzyska / Польское объединение «Одродzenie» – участник международной акции «Синяя олимпиада»

2 kwietnia obchodzony jest Światowy Dzień Świadomości Autyzmu, ustanowiony przez ONZ w 2008 roku.

W tym dniu na całym świecie mówi się o osobach z różnymi formami autyzmu, aby społeczeństwo mogło lepiej zrozumieć, jak je wspierać, jak z nimi wchodzić w interakcje oraz jakie bariery uniemożliwiają im pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

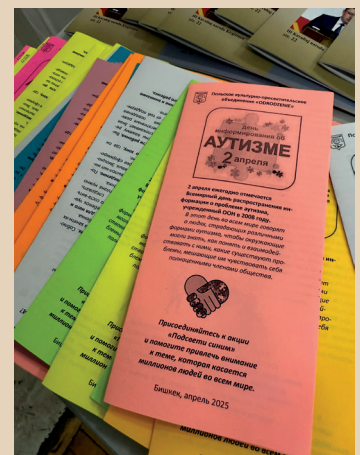
2 апреля отмечается Всемирный день распространения информации о проблеме аутизма, учрежденный ООН в 2008 году.

В этот день во всем мире говорят о людях, страдающих различными формами аутизма, чтобы окружающие могли знать, как понять и взаимодействовать с ними, какие существуют проблемы, мешающие им чувствовать себя полноценными членами общества.

str. 24

NIEBIESKIE IGRZYSKA – ONE NAS POŁĄCZYŁY!

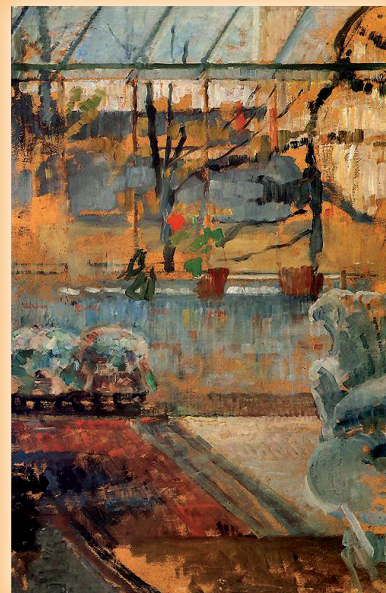

Autoportret po 1909 /
1909-жылдан кийинки
автопортрет

Róże 1900 / Розалар, 1900-жыл

Wnętrze pracowni, 1913 /
Мастерскаянын ички
көрүнүшү, 1913-жыл

str. 14

ОЛЬГА БОЗНАНСКАЯ – БЕЙПИЛДИКТИН СҮРӨТЧҮСҮ

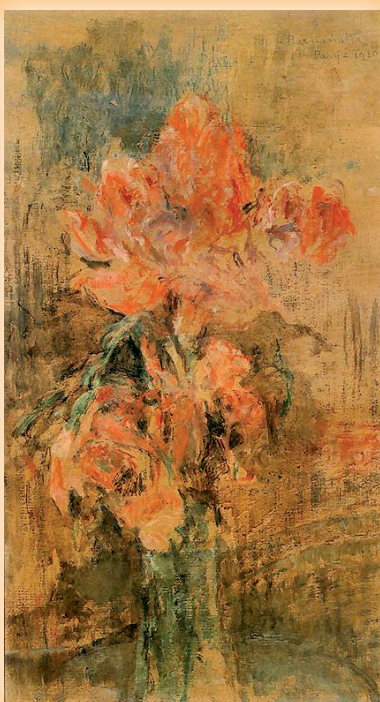
Słonecznik, 1891 /
Күн карама, 1891-жыл

Portret malarza Paula Neuen,
1893 / Сүрөтчү Паул Нойендин
портрети, 1893-жыл

Dziewczynka z chryzantemami,
1894 / Хризантема кармаган
кыз, 1894-жыл

Gladiole, 1930 /
Гладиолустар, 1930-жыл

Portret chłopca w gimnazjalnym
mundurku, 1890 / Гимназия
формасын кийген баланын
портрети, 1890-жыл

W oranżerii, 1890 /
Күнөскана, 1890-жыл